מאמר דרך היחוד (ח"ב) *

א. בחי' קו האמצעי וההתקשרות

צריך לדעת, כי קו האמצעי הוא הבחי' שעל ידה אפשר להשיג עיקר ההתקרבות אל השי"ת, ובו תלוי השגת הדביקות והתענוג האלקי. והענין הוא שהקו האמצעי שעיקרו הוא הדעת ענינו הוא לפעול פעולה, וכמו כן ספירת היסוד שבקו האמצעי היא ענין פעולה ממש, וע"י בחי' הפעולה אפשר להגיע לבחי' הרגשה. והנה קו האמצעי כולל גם חוש הריח שבחוטם, חוש הטעם שבפה, דכל הקו האמצעי קשור לבחי' הפעולה בכל מיני אופנים. ואחרי שהאדם מרגיש ממש בגשמיות, ע"י זה יוכל גם להרגיש ברוחניות. וזה סוד אכילה ושתיה של שבת קודש שע"י הרגשת הגשם, כאשר מתכוון לקדושת שבת אזי זוכה דווקא עי"ז להגיע להרגיש ביותר קדושת השבת שהיא תענוג אלקי כמו שכתוב (תהילים ל"ז) והתענג על ה', הנאמר לגבי השבת (גמ' שבת קי"ח ע"ב) מה שלא שייך בלי זה כל כך.

ולפיכך ענין הרגשת הטעם הרוחני הוא תלוי בכח קו האמצעי, וזהו גם כח ההרגשה שבו משתמש הצדיק כאשר רוצה להתפלל על חבירו, פירוש כי כאשר ישנו למשל אדם חולה לפניו, ומבקש החולה לרפואה שלימה, היינו שהחולה צריך שיחזור ויאירו לו כל הספירות הפרטיים שלו הנמצאים בחשכות והצריכים להעלות ולהתתקן, אזי ע"י זה שהצדיק מגיע לדרגה שמרגיש את בחי' האורות שבספירות שאצל החולה, יוכל הצדיק להבחין היכן יש אצלו חסרון, ואז ע"י עבודתו של הצדיק יוכל בס"ד להאיר לו באותן הספירות ועל ידי זה חוזר החולה ומבריא.

ולכן, כדי להגיע לבחי' שיכול להרגיש בהחולה את כל בחינותיו, צריך

---

* הנה ראשו של מאמר זה כבר נדפס בספר ים החכמה תשס"ו, וגם אז נסתפקנו רבות אם ראוי לקובעו בדפוס, שכן בדברים שברומו של עולם עסקינן, אשר לא נאמרו אלא למצניעיהן, ואף לא נכתבו כראוי אלא על פי הבנת השומע בלבד ובלא הגהה מספקת, ורחקו אלפי פרסאות ממקור חוצבם. אמנם כדי לא למנוע טוב מבעליו ולמען לא יאבדו, הצגנום כאן למשמרת. וה' הטוב יכפר בעדינו ויגאלנו בב"א.

הצדיק להתקשר אליו בקשר אמיתי ואמיץ, ובכח זאת ההתקשרות והעליה יוכל הצדיק להגיע לבחי' הרגשה, ואח"כ מכח ההרגשה יכול להאיר לו ולפעול למענו. והנה כדי להבין ענין זה על בוריו צריך לחזור ולהבין זה הענין קודם על בחינת עצמו, דהיינו שהצדיק מקשר עצמו לספירות הפרטיות שלו ע"י שמבחין באורות השונים והפרטיים של בחי' עצמו, שהם בחינות הכתר חכמה ובינה וכו'. ואז לאחר שמשיג את בחי' האורות האלו על עצמו, צריך אח"כ להתקשר לחבירו בהתקשרות אמיתית עד שמרגיש את בחי' האורות של חבירו על אותו הדרך, וע"י זה יוכל לעזור ולפעול בס"ד.

והוא כענין שאמר מוהר"ן מברסלב (שיחות הר"ן קפ"ד) שתיכף כשאחד בא אליו והוא נותן לו שלום ופושט ידו לידו, אז תיכף הוא יודע כל מה שעבר אותו האיש (עיי"ש), כי ה' אצבעות שביד הם סוד המרכבה הפרטית של האדם, ועל ידם אפשר להשקיף בסודות הנפש של האדם (והיו צדיקים שלא הסכימו כלל לתת יד בשעת "לחיים", וזאת מכיון שסברו שנתינת יד היא בחינת התקשרות נפש בנפש בבחינת שבועה שלא יפרדו שניהם לעולם, ושבועה לא רצו לעשות).

והנה כשהאדם מתפלל על חבירו, אזי ראשית כל צריך להתחיל לכנוס בבחינת המלכות, דהיינו ע"י שחושב ומחוקק במוחו ומשתמש בכח הציור (עיין מה שכתבנו בזאת המאמר דרך היחוד בספר ים החכמה תשס"ו בענין החקיקה), ומנסה בכח הציור להתחבר ולהתקשר אל חברו. וישנם כמה דרכים וענינים ע"פ גשמיות שאפשר דרכם להגיע להתקשרות אמיתית לחבירו, שהוא בחינת ספירת היסוד, שענינה פעולת ההתקשרות. ויש צדיקים שהיו מוסרים חפץ מיד ליד, או נותנים יד, או היו עושה בכוונה תחילה איזו פעולה ביחד עם חברו, והענין הוא שהפעולה גורמת לשבור המחיצה שבינו לבין חבירו, וע"י זה מביא לגילו האורות של חבירו, וזה סוד ההתקשרות.

והנה הבעש"ט הק' זי"ע גילה שכאשר האדם נוגע באיזה חפץ, אזי האורות שבידיו מאירות על אותו החפץ. וצריך להבין שענין זה הוא גם ברוחניות, שכל בחינה רוחנית אשר אין לאדם רצון אמיתי להיכנס לתוכה ולהשיגה אזי לא יוכל לעולם להרגישה, וגם ממילא לעולם לא יזכה לאורה. ולכן בכל ענין רוחני צריך שיהיה לו קודם הרצון להגיע ולכנוס לזו הבחינה, ואח"כ צריך לעבוד בבחי' עמל כדי לזכות להיכנס לפני ולפנים. והוא הדין בגשמיות האדם שכאשר הוא טורח בגופו ומניעו ונוגע באיזה חפץ, אזי הוא מגלה בזה הרצון להתקשר ולכנוס לאותה הבחי', כמו למשל בנתינת יד לחבירו כנ"ל, ולכן ע"י זו הפעולה אפשר להגיע אח"כ ליחוד אמיתי.

ולפיכך גם בבחי' המחשבה, כאשר חושב על חבירו ורוצה להאיר אליו, הנה זו המחשבה היא

בבחינת מלכות בלבד, כי היא כח הציור והדמיון, אבל החיבור וההתקשרות האמיתי נעשה רק ע"י בחינת היסוד שהיא בחי' פעולה בפועל לגרום יחוד אמיתי כנ"ל.

ומזה נוכל עתה גם להבין ביתר עמקות ענין הכניסה בדרך החלום (עיין דרך היחוד ח"א), כי ע"י שמרגיש בחוש את אור התענוג בבחי' הכתר בתוכו בפועל ממש, היינו בכח היסוד בבחי' הפעולה כנ"ל, וע"י ההרגשה שבאה מתוך פעולת היחוד שביסוד, אשר על ידה הרגשת אור האלוקי היא ביתר שאת והיא גבוהה ממקום החכמה, שבה מרגיש רק הארת העונג אלוקי בלבד ולא התענוג בפועל, אשר אפשר להגיע אליו רק מכח פעולת התקשרות השוברת כל המחיצות ומגלה האור האלקי. וכל זה אפשר רק ע"י בחי' הדעת ובהיות הכתר קשור בדעת יורד ע"י קו האמצעי למקום היסוד ופועל ההתקשרות, ואז מגיע לבחי' חזיון שהיא דרגה גבוהה בהשגת אלוקות, בהיות שקשור עתה לאור האלוקי בדרגת ספירת הכתר בקשר אמיץ וחזק.

ב. זיכוך כח הדמיון

הנה אחד העונשים החמורים שיש להאדם החוטא אחרי מותו הוא ענין כף הקלע ר"ל, והוא סוד ענין הדמיונות שוא שאינו יודע היכן מקומו, וחושב שהוא חי ונמצא בכל מיני מקומות ואינו מעלה על דעתו כלל שהוא נפטר, ומשום כך נשמתו אינו עולה למקום מנוחתה. והענין, שהוא עונש מידה כנגד מידה על זאת שלא קידש וזיכך את כח הדמיון שלו בזה העולם, דהיינו שלא עסק בבחי' הדמיון דקדושה, וכל בחינות ההתקשרות להשי"ת היו בדרגת המלכות בלבד ולא יותר, אבל כאשר האדם עובד ה' ומתפלל כראוי הרי הוא עולה למדרגת היסוד בהתקשרותו, אשר הוא המקום שלמעלה מהמדמה שהוא בחי' מידת המלכות, והוא הרגשת אור ה' בפועל, ושם אין עוד דמיונות שוא אלא מציאות אלוקות, ולכן עיקר עבודתנו היא לצאת ולעלות מן המדמה, וצריך לעלות משם עד אשר הדמיונות שוא מתבטלים ומציאות ה' שולטת לבדה.

ואין הכוונה בזה שכל עובד ה' חייב להגיע לדרגת התפשטות הגשמיות ובלא זאת אין עבודתו חשובה, אלא הכוונה היא שמי שאינו מחפש להגיע לדביקות בה' ומסתפק תמיד בדמיונות רוחניים לבד וזו כל עבודתו, אזי עונשו הוא שכפי ערך דמיונותיו כך גם אחרי הסתלקותו מן העולם הזה לא יוכל להשיג יותר ממדרגת הדמיון בבחי' עולם התוהו, וצריך לזכור כי דרגת החכמה היא הכניסה הראשונה והתחלת הרגשת עונג האלוקי, ושם בזה המקום ישנה

כבר בחינת בירור, והקלי' נזרקת, כי מקום החכמה אינו סובל הקלי', ואז זוכה שהדמיונות הולכים ומתבטלים, ואח"כ ישנה עוד שלימות והיא תכלית בירור המדמה בבחי' חלום דקדושה, בחי' חלום ע"י מלאך (ועיין לקו"מ ח"ב ה').

והנה למעשה כל דמיון אשר נכנס למחשבתו של האדם אינו סתם דבר שבאקראי, אלא שזאת המחשבה היא בקשה מנשמתו להתבונן באיזה דבר שהוא צריך לתקנו או להעלותו אל הקדושה כדי שלא ישאר זה הפגם בנשמתו, והנשמה יודעת הכל ומנהיגה את האדם, והיא הגורמת למחשבות, וגם מביאה את האדם לפעמים לידי ניסיונות, ורק היא יודעת מה כוונתה בכל זאת בסוד הכתוב (תהילים קלט) ונפשי יודעת מאד, ולפיכך חייב האדם לשים לב ולשמוע לאלו המחשבות דעי"ז יגיע לתיקון נפשו.

וצריך לזה גם ברור ע"י השמות הקדושים, להבין מהי הנקודה ומה התיקון האמיתי ע"פ הקדושה, דהדמיון הוא מעורב טוב ורע, וכל שכן שהוא בבחי' החלום, כי בחינת חלום הוא רובו הבל כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נ"ה), ויש רק ניצוץ אחד קדוש בתוכו שרק הוא דבר ה', והוא הדבר שבקדושה שאפשר ללמוד ולהבין מתוך החלום.

ולפיכך מי שרוצה לעלות מתוך מחשבת הדמיון ולהבין משם את דבר ה', יש לו לכנוס לבחי' אור התענוג שהוא דרגת הכתר ומשם להמשיך האור למידת היסוד שהיא בחי' פעולה של התקשרות, ועי"ז יוכל בס"ד לראות החזיון ביתר ממשות, ועי"ז יוכל בנקל להבין פשר החלום או הדמיון, והכל הוא בחי' העבודה של בירור הטוב מן הרע.

וזהו עיקר ייסורי הגיהינום שעוברים על האדם בעולם העליון, שהוא אינו מבין ומשיג דרגתו ואינו יודע היכן הוא בעולם ועי"ז זה עיקר ייסודי הנפש, והוא מסתובב סחור סחור ואינו מצליח לראות או לעמוד על האמת, ושם בעולם שהוא רוחני לבד דבר שכזה הוא ייסורים גדולים במאד עד שא"א לתאר ואין כדוגמתו. ועי"י שעובד בזה העולם וזוכה להכיר השי"ת בדרך העליות, אזי זוכה לברר מעליו הקלי' ומעלה ומטהר נשמתו, ואז גם בעולם האמת יוכל להגיע ע"י זה למקור החיים.

ואל לו להאדם להתייאש ולומר שהוא רחוק מכל הנ"ל, אלא שצריך ללמוד אלו העניינים ולהשתדל מאד תמיד לעלות, ולהדבק בה', כי זהו רצונו ית' וכל ענין העוון הוא בחי' ירידה לחשכות וההתכסות בקלי' ודמיונות שוא, ועונשו הוא ענין בלבול הדעת בבחי' נע ונד תהיה בארץ (בראשית ד'), ולפיכך התיקון על כל הנ"ל הוא השגת האורות והענין הדביקות ועבודת הבירור.

והוא סוד קדושת הברית, דהיינו שעל ידי בירור הקדושה

והתגברות הטוב על הרע זוכה לתיקון נר"ן ח"י שלו, כי בברית תלוי עיקר הבירור ועיקר השגת האור, ולכן רק על ידי זה יוכל לעלות, כי אם אינו שלם בבריתו ח"ו הוא אינו מסוגל לראות או להבחין באמת מה השי"ת שואל מאיתו, כי נמצא בחשכות נוראה ר"ל.

ג. ענין התקשרות תלמיד לרבו

הנה איתא בלקו"מ (ס"ו) כי ראוי לו להתלמיד להרגיש בעצמו כל עליות וירידות של הצדיק, אם הוא מקושר באמת כראוי, כמו ענפים באילן, כי הענפים מרגישים כל העליות וירידות שיש להאילן, ע"כ. והנה כמו כן הענין הוא להיפך דהרב יוכל להרגיש אצל תלמידו מה הם מעשיו והיכן הוא עומד, כגון אם נוסע התלמיד רחוק למדינת הים צריך הרב להרגיש בזאת, וכן כאשר התלמיד מתקשר לרבו מרגיש הרב איך הוא נאחז בנשמתו.

ובענין הזה הכל תלוי בדרגת ההשגה של התלמיד ברבו, כמה קרוב הוא ומקושר אליו ועיקר ההתקשרות היא לדרך עבודתו של הצדיק, ואז נהפכין המוחין לבחי' מוחין דגדלות, ובזה מתבטל המוחין דקטנות של התלמיד והוא פורש מן החטא, וכן הוא בענין העליות, דהכל תלוי באיכות ההשגה בהצדיק, עד כמה יכול התלמיד להתקשר לבחי' המוחין של עבודת רבו ולפי זה הוא מזדכך ומתעלה.

ויש בזה הענין גם מעלת הדרגה דבחי' הדמות של הצדיק, שהוא כח הציור הרוחני, וגם מעלת השגת פנימיות המחשבה של הצדיק, וזו ההתקשרות בהרב גדול כוחה לעלות לאור באור ה'. אבל לאחר פטירת הצדיק, אזי בחי' הדמות היא דרגה שיותר קשה להשיגה, שהרי אינו יכול לראותו, וגם ההתקשרות עם בחי' המוחין של הצדיק קשה יותר בהיות שאז הכל תלוי בזכירה, היינו לזכור בחוש את עבודת רבו כמו שהיה בחיי חיותו ועתה אין עוד לפניו, ולכן בחי' ההתקשרות שלאחר הסתלקות הצדיק היא רק בבחי' אלוקים דקטנות כי מתקשר הוא רק לנפש הצדיק בדרגת הבלא דגרמי (עיין שער הפסוקים, ספר שופטים סימן ה').

ולפי גודל קדושת המכוון וידיעתו בענין ההתקשרות יכול להמשיך מוחין גדולים ולעלות במאד, ולפי גודל יגיעתו כך יוכל להשיג גדולות ונצורות. וכן הוא בחיי חיותו של רבו שהוא לפניו ממש ואינו מכוון להתקשר לרבו באמת או אינו מספיק מזוכך ומקודש, אזי לא יוכל להרגיש ולהשיג רק מעט מהמוחין דרבו.

וכן צריך לדעת שאם הצדיק הינו גדול מאד ובעל עליה, כך גם קשה ביותר להאדם הפשוט להתקשר אל הצדיק כי אינו משיג המוחין של רבו

בהיותם גבוהים או מופשטים ביותר. ולעומת זאת, כאשר זוכה להתקשר לרבו, ורבו כוחו רב ומטייל בכל העולמות, אזי גם התלמיד אשר זוכה להיות קרוב לרבו ישיג בחי' מוחין דגדלות דכל העולמות (ומסופר על הרבי מלובלין זי"ע שהיה אחוז בכל העולמות, ועל כן תלמידיו שזכו להיות מקושרים אליו באמת היו בעלי השגה בכל העולמות).

ולכן בחיים חיותו של רבו תחילת דרך העבודה היא ראשית כל להסתכל בפני הצדיק, כדי לזכות לקדושת דמות דיוקנו, וזו הדרגה היא בחי' מלכות ודמות, ואח"כ צריך לעלות עוד ולהשיג גם קדושת המוחין של הרב. והענין, כי כל ההתחלות הם ע"י מידת המלכות, וזה סוד יוסף הצדיק שראה דמות דיוקנו של אביו יעקב אבינו וע"י זה ניצל מן החטא כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוטה ל"ו ע"ב), כי ע"י דרך זו יוכל בנקל להתחבר להצדיק וגם להשיג קדושתו, וזה סוד ענין הסתכלות על פני הצדיקים המובא בספרים הקדושים (עיין לקו"מ ח"ב ע"ה).

והנה ישנה גם דרך הפוכה, שמצינו אצל אדמו"רי חב"ד, והיא שע"י התקשרות התלמיד עם רבו, אז גם הרב משתדל להתקשר להתלמיד, והיה הרבי מסתכל בפני התלמיד בדרגת דמות שהיה משיג מקומו בעבודת ה', וע"י כך היתה נפש התלמיד בידו של הרבי לקרבו ולהעלותו מכח התקשרות אמיצה זו.

ולכן צריך קודם שהמשפיע יתקשר להאדם שלפניו, כי אם לאו לא יוכל להמשיך את ההשפעה כמו שצריך. אבל לאחר שהרב עמל והשיג את בחי' התלמיד גם בדרך דמות וגם בבחי' השגה, אח"כ יוכל לצייר ולהגיע לדרגת צלם ומשם ליחוד העליון, ואז יוכל להשפיע על התלמיד בס"ד מאור העליון.

והיה אומר הר"ר בונם זי"ע, שצריך שיהיה להיכן להמשיך את האור, שצריך שהברכה תחול על משהו, ולכן זו הדרך מקילה על הצדיק להשפיע השפע, כי מעת שישנה התקשרות בין הרב לתלמיד יכול להוריד השפע בדרך הישר, כי לעולם בזמן ירידת השפע ישנם קטרוגים רבים ומלחמות עם החיצונים, ואזי אם אין בחי' התקשרות חזקה עם התלמיד קשה יותר להשפיע עליו מהאור העליון.

וכן בשעת ההתקשרות בחבורה, אפשר להמשיך הרבה אור אלוקי על ידי שכל אחד ואחד יתקשר בקשר אמיץ לחבירו, כגון ע"י הסתכלות בפניו והשגת מקומו ברוחניות וגם ע"י שאותיות שמו יהיו מונחים לפניו, ואח"כ כשכולם משתדלים להפשיט עצמם מגשמיותם ולעלות, וכאשר משיגים אור העליון, אזי אותו השפע אשר חוזר ויורד על כולם אורו גדול והשפעתו רבה.

והנה ישנו עוד ענין בשינוי קצת, שכאשר רואה חבירו או

תלמידו, יסתכל על אותיות שמו המונחים לפניו, ויחבר הדמות עם אותיות שמו, ואז יוכל להרגיש ולהשיג את חבירו או תלמידו, מכיון שמשתמש גם בכח הציור וגם בכח השגת שורש נשמתו שיש בהאותיות.

ובענין ההתקשרות, הסימן שישנה התקשרות אמיתית, הוא להיות כל כך קשור עם חבירו עד שמשיג גם עד כמה חבירו קשור אליו, וזה סימן מובהק שהגיע להתקשרות אמיתית והשגת בחינת חבירו.

ד. ענין סתימו דעיינין ופקיחו דעיינין

הנה עד עתה למדנו שסוד ענין הסתימא דעיינין היא ההתקשרות לבחי' הבי"ע, שהוא סוד הפירוד, והוא מחליש את כח היחוד, והוא סוד הדמיונות שאין בהם ממש, כי הדמיון אין בו ממשות כפי חיצוניותו וכמו שהוא נראה לעין. ואח"כ ע"י שסוגר עיניו הוא מעלה את בחי' הדמיון והדמות לעולם הפנימי יותר הוא עולם היחוד, והוא דרגת חיה (ובאמת כל השגה אמיתית עוברת בראשית דרכה דרך בחי' המדמה ומחצב הקלי'. עיין בספר שערי קדושה להרח"ו ח"ג פ"ו, דגם אצל הנביא בזמן תחילת התגלות הנבואה היה נגלה תחילה הקליפה וכוחותיה, אלא שהנביא לא היה נדבק בהם אלא עובר בהם במהירות, עיי"ש).

והכלל, שצריך תמיד לעלות מדרגה לדרגה, וההתחלה היא בבחינת סתימו דעיינין, ומשם לעלות לדרגת פקיחו דעיינין.

והנה בחינת הבינה היא אורות עם גבול, ובחינת החכמה היא אורות בלי גבול. והיחוד בין בחינת החכמה והבינה היא בחינת גלוי האור האלוקי שהוא בלתי גבול בתוך עולם הגבול, וע"י יחוד זה מתקיים רצון ה' להשרות שכינתו בזה העולם המוגבל. ולכן כאשר האדם זוכה להרגיש את האור העליון הבלתי גבול, זוהי דרגת השגת אור הכתר שבא מכח היחוד, והוא סוד העולם דפקיחו דעיינין, אשר הוא מקושר לכל העולמות. וכמו כן, בהיות שהוא בבחי' פקיחו דעיינין ישנם אז בחינת חזיונות, ומטבעם של דברים חזיונות יש מהם קדושים ויש מהם שאינם קדושים, ויש אף חזיונות אסורים בתכלית של בחי' עולמות בי"ע וכן כל הדמיונות של פסל ומסכה ר"ל, וכן שייך בזה כל הענין של אחיזת הקלי' וענין הקנאה התאוה והכבוד, והסיבה כי הכל פתוח בפניו ואין מסך.

אבל אדרבה, מכיון שלמעשה קשור הוא בדרגת כתר ובדבקות השי"ת, אזי אפילו שרואה מה שרואה יכול אז בכח קדושת האור האלוקי לברר מתוך החזיונות הטוב מהרע ולהוציא יקר מזולל. ובחי' החיזיון הזה הוא דרגת חכמה שבכתר.

לכן בחי' פקיחו דעיינין דרגתה גבוהה ולעומת זאת גם העבודה שם רבה יותר להשמר ולברר ולהעלות.

אבל דרגת סתימו דעיינין היא ענין הפרישות המוחלטת מזה העולם והרחקה מבחי' בי"ע בתכלית, ועי"ז משיג ומגיע עד למקום חיה. משא"כ בחי' פקיחו דעיינין היא בסוד ההתקשרות עם זה העולם, בבחי' התקשרות גמורה בסוד הכתר ואור העליון ללא סייג.

וצריך לדעת, דנפש האדם בטבעה מחפשת אחר בחי' התקשרות. רק האדם אינו משיג בדעתו שזה הרצון שיש לו להיות בבחי' התקשרות הוא בעצם רצון נשמתו להדבק ביוצרה. ולכן טועה וחושב שכדי למלא רצונו להתקשר, צריך לעשות כל מיני מעשי פרישות ועשיית גלות, או ע"י התדבקות חברים או שאר מיני עניינים. והנה באמת אפשר להתקשר להשי"ת קודם כל ע"י הדרגות הנמוכות כגון פרישות וגלות וכד', אבל צריך להבין מה התכלית והסוף, דהיינו שכל הדרכים צריכים אח"כ להביא להתכלית האמיתית שהיא הדביקות בהשי"ת ללא גבול, ולא רק להישאר בכל מיני פעולות של פרישות או בהתקשרויות אחרים אשר אינם קשורים לדביקות בה'.

וכמו שזכרנו כמה פעמים, דההתחלה היא בדרגת החכמה, שהיא סתימו דעיינין, וכן עיקר העבודה היא ע"י בחי' החכמה, אבל התכלית האמיתית היא בחי' הכתר, בחי' יחוד העליון.

והנה בליל שבת מגיעים למקום החכמה, שהיא בחי' נעלמה, בסוד עולם המחשבה. וביום השבת היא דרגת הכתר (כמובא בכוונות), והיא יותר נגלית ומורגשת בחוש (וכן הוא בליל שבועות שמתגלה דרגת החכמה, והכתר מתגלה בהתחלת יום שבועות). וזהו דבליל שבת היו צדיקים שלא דיברו כלל, או מה שאמרו היה בהעלמה והסתרה, משא"כ ביום השבת דיברו יותר בגלוי, וגם אפי' דיברו בעניני עולם הזה, ויש צדיקים שאפילו דברו בעניני "פוליטיק" ע"פ החשבונות שהיה להם להעלות ענינים כאלו. וכל סוד זה הוא שדרגת פקיחו דעיינין, היא בבחי' הכתר,ובכוחה לקשר ולאחד כל העולמות, וזה היחוד וחיבור נעשה מכח אא"ס בלי גבול, בבחי' התגלות האור.

ולפיכך דרגת פקיחו דעיינין היא בחי' ראיית שם הוי"ה בכל מקום שמסתכל בו, אפי' כשמסתכל בהאי עלמא בעניים פתוחות ממש (וכמובן דחלילה וחס ואין צריך להזכיר דאינו מסתכל במקום איסור), והוא ענין הראייה דבי"ע על דרך הקדושה. אבל אם בשעת הראייה מפריד עצמו מהקדושה ח"ו, אז מתחבר שוב לדמיון, ויכול ליפול לבחי' ישות והשכות ושקר, ואין זה נקרא ראייה ע"פ הקדושה.

וזו דרגת הכתר ודבקות בהשי"ת והראיה בהאי עלמא היא בחינת

הצצה בלבד, ואין זה נקרא שהוא קשור ממש בבי"ע, כי בהיותו קשור בקשר אדוק לבחי' התענוג דאור העליון, כל הסתכלותו היא בגדר הבטה והצצה.

אבל צריך לדעת דאין הוא מן הראוי להישאר בזו הבחי' יתר על המידה, כי אז הקלי' מתחילים בדרך כלל להיאחז בו בהיותו מסתכל בהם, דעצם ההסתכלות היא למעשה בחי' התקשרות, ואז במשך הזמן יכולים הם להתחיל ולהשפיע גם עליו, ולפיכך צריכים לצאת מבחי' זו אחרי זמן מה. והדרך הטובה היא להתחבר ולהסתכל בבחי' העברה זמנית, בהיותו בזה הזמן קשור למעלה לאור העליון, ואח"כ יפסיק להסתכל ויחזור לדביקות גמורה. אבל במשך הזמן כאשר מתרגל ולומד יותר איך להישמר יוכל לשהות קצת יותר זמן בבחי' זו.

ולפיכך הרוצה להתחיל ולכנוס לבחי' פקיחו דעיינין, הזמן היותר מסוגל לכך הוא בליל שבת קודש, כי אז עולים לבחינת החכמה, ואז אין פחד כ"כ מהקלי' שידבקו בו, כי הוא בסוד הלומד ובעל השמועה לפניו. אך הוא עדיין בבחי' סתימו דעיינין, וביום שבת עולה למדרגת הכתר, אלא שקודם הוא עולה לחכמה שבכתר שהוא ענין הרגשת הקדושה, ואח"כ לכתר דכתר שהוא בחינת ראיה, בסוד אנפין באנפין, כאשר הוא בעצמו נהיה חלק מהקדושה והיא משפעת בו.

וזה גופא הסיבה שהקלי' רוצים להיאחז בבחי' הכתר ביותר, כי ההארה שם גדולה מאד, ולכן בדרגת הכתר יש הרבה יותר עבודה בבחי' שמירה והסרת מיני הקלי' של ישות ודמיונות אסורים, וכל ענייני יצר הרע אחרים. אבל בבחי' סתימו דעיינין שהוא ענין הפרישות מהקלי' ושם אין כ"כ אחיזה. ולכן הדרך הנכון הוא להתחיל בבחי' סתימו ולסיים בפקיחו כי עצם דרגת הסתימא מבערת הקלי' ואז נכנס לבחי' פקיחו דעיינין בהיותו משומר מהקלי'.

ומאותה הסיבה כדאי לכנוס לעבודת העליה בהתחלה לבדו, כי מכח ההתבודדות יוכל לעלות ולהתחבר בה' ללא הפרעות, ואחרי שמגיע כבר לאור העליון יוכל לעלות פעם שניה ע"י בחבורה, או לעלות לעוד דרגה יותר גבוהה בחבורה בהיותו מעורב בין הבריות. והסיבה היא כנ"ל, דההתחלה היא דרך החכמה, והחכמה היא בחינת בדידות בחי' העלמה ובסתימא (בחי' 'בד קדש ילבש' הנאמר אצל אהרן הכהן שהוא בחי' חכמה כידוע), אבל הכתר הוא ענין היחוד והאיחוד, בחי' יחדיו ובגלוי.

והנה דרגת פקיחו דעיינין בחי' הכתר הנ"ל, היא שורש מקום השכליים הרוחניים ומקום התגלות הנשמות, ובהיות שאינו לבד בבחי' בדידות, אלא בבחי' פקיחו דעיינין ובמקום רבים, דוקא זו הבחי' פותחת הקשר עם הבלתי טבעיים, וכן בבחינת הבלתי טבעיים של כל האנשים שנמצאים סביבו. והענין הוא שלכל אחד יש דרגת

התקשרות ע"פ הטבע ויש דרגת התקשרות דמעל הטבע, והוא ענין המקיף, והצדיק המתקשר בסוד פקיחא דעיינין גורם התקשרות גם בבחי' הבלתי טבעי שיש באדם, וגם גורם המשכה בלתי טבעית להאדם.

ומכח זה צריך להבין גדלות הדרגה דפקיחא דעיינין שהוא דרגת הכתר, בבחי' הקשר האמיתי עם ה', והוא בדרגה יותר גבוה ממקום החכמה, כי בחכמה מרגיש אלוקות מתוך פרישות וביטול, ובכתר מרגיש כל התענוג והיופי החן וההדר בהיותו קשור עם השי"ת בדביקות. ולזו הדרגה צריך לשאוף ולהגיע כי זהו המצב שצריך להיות בו, דהיינו לא רק לזכות בקרבת ה', אלא גם הרגשת אור העליון על כל התענוג שיש בו במלוא העין.

והנה השי"ת הוא בכל מקום ובכל חפץ וגם בדומם, דלית אתר פנוי מניה (תקו"ז דף צ"א ע"ב), וסוד הענין דפקיחא דעיינין הוא בחינת הכרת והרגשת אלוקות במלא עיניו בכל דבר, ולכן בחי' זו מתגלה רק בכתר באשר הוא הבחי' המקשרת נאצל במאציל.

ולכן למשל בשעת לימודו, כשפותח ספר ולומד, אזי מתוך התבוננות ועבודת הלימוד יוכל להגיע לדרגת חקיקה עד שמתחיל אחר זמן להרגיש אור האלוקי, ואח"כ משם מתחיל להגיע להכרת ה' בבחי' פקיחא דעיינין, דרואה בהספר את השי"ת ומתחיל להרגיש תענוג מתוך דביקות הלימוד. וככל שמוסיף בזאת מוסיף הכרה וגילוי ה' ע"י לימודו, ואח"כ מגיע לבחי' אשר מתגלה לו שבאמת אין כל מציאות וכל העולם אינו קיים ומתקשר לבחי' האור המקיף ורואה רק אלוקות בלי גבול. וזהו מקום הכתר, היינו ביטול היש הגמור, וראיית שם הוי"ה לבדו בכל מקום.

וכל עוד שנמצא עדיין בסוד סגירא דעיינין הוא עדיין בדרגת חשכות בערך דרגת פקיחו דעיינין, כי סתימו דעיינין הוא בסוד עולם הפירוד, ושם ישנם עדיין ייסורין, כמו מי שסוגר עיניו מתוך הייסורין שלא רוצה לראות עוד את הכאב ורוצה לברוח ממנו ולעלות להתקשר לה' (ועיין לקו"מ ס"ה). אבל כאשר נמצא בדרגת פתיחו דעיינין אזי מכיר שגם העולם הזה הוא אור ה', והכל שלם והכל בבחי' יחוד ואין שום פירוד כלל, ולכן אין שייך במקום זה ייסורים ויש רק בחי' שפע והטבה. ועוד שבמקום הבי"ע שהוא בחי' הכלים, כאשר האור מתחבר להכלים אזי מתגלה האור באמת, ומתגלה כח היחוד האמיתי והשלם, בבחי' אורות בתוך הכלים.

ה. אור האלוקי הטמון בהאותיות

הנה עד עתה דיברנו על ענין ההסתכלות וההתבוננות בדברים דהאי עלמא רק בבחינת החיצוניות שלהם דהיינו צורתם

הגשמית והחיצונית בלבד. ועתה נשתדל בע"ה להבין גם ענין נפש האלוקית הנמצאת בתוך הדמויות וענין האור הפנימי שבהם.

ונקדים ונאמר שהנה בכל אות ואות גנוז אור אלוקי אחר, בכל אחת לפי שורשה. ונבאר עוד הקדמה אחת, כי הנה ענין ההתבוננות שיש להצדיק, הגם שיש לפעמים התבוננות בכל מיני חכמות כמו חכמת היד, חכמת הפרצוף, התקשרות וחיבור נפש בנפש לאדם אחר, הנה בכל אלו העניינים אין הצדיק נמשך לדעת מה נעשה באמת אצל השני, כי כל רצונו ומהותו של צדיק האמת הוא לעלות ולדבק עצמו בה' ובתורתו, ולדאוג לעצמו שיעשה הטוב בעיני ה', ולא רק זה אלא שהחיפוש והסקרנות לדעת אודות מישהו אחר מהם מעלותיו והסרונותיו, יכול לפגום מאד בהשגת אלוקות. ולכן צריך לדעת כי כל אלו העניינים שמשתמש בהם הצדיק שעל ידם יוכל לדעת מענייני בני האדם, הוא רק כאשר באים אליו לעצה או לתיקון או כאשר מרגיש לפעמים צורך גדול להשתדל עבור מישהו לטובתו.

ועתה נמשיך ונבאר, שענין הבנת שורש האותיות הוא בחינת השגת דרגת הנפש הנסתרת בכל אות ואות, לכן בתוך שמות האנשים אפשר להבין סודות הנפש לפי שורש וצירוף האותיות.

וכמו כן, בנוסף להשגת כוחות הנפש של אנשים, אפשר ע"י העמקה באור האלוקי שבאותיות לעלות לאור האלוקי בעליית העולמות, וכמו שאפשר לעשות ע"י כוונה ובחי' חקיקה בשמות הק'.

והנה בכללות ישנן שתי דרכים בהשגת אור הנפש שבאותיות (פרט לשם הוי"ה פשוט שהוא בודאי שורש הכל, וכל האור האלוקי טמון באותיות שמו), וכאן נדבר בע"ה על השגת האור הפרטי שבכל א' מכ"ב אותיות. לפני שנבאר לשתי הדרכים, נקדים ונאמר שכידוע יש ד' בחינות, והם אש, רוח, מים, עפר. והנה אש הוא בינה, רוח הוא ז"א, מים הוא בחינת חכמה העליונה שמשתלשלת עד לבחינת הנוק', ועפר היא בחי' המלכות האמיתית.

וכן בי"ב חודשי השנה כל חודש שורשו בבחינה אחרת מד' יסודות. והנה בי"ב חודשים ישנם ג' בחינות של ארבע ארבע, ושלוש הבחינות הללו הם כנגד חב"ד, דהיינו הבחינה ראשונה כנגד חכמה, שנייה כנגד בינה, שלישית כנגד דעת. והנה כל בחי' שבתוכה ד' בחינות הם כולם לפי סדר: אש, עפר, רוח, מים. כגון ניסן הוא אש, אייר עפר, סיון רוח, תמוז מים, וכל הבחי' הזאת היא נקראת הראשונה כי ניסן שהוא ר"ח לחודשים והם כולם בחינת חכמה, דהיינו ניסן אש דחכמה, אייר עפר דחכמה וכו'. וד' חודשים הבאים אחריהם הם גם לפי סדר אש עפר רוח מים, וכולם בחינות שבבינה, וכן בד' אחרונים כולם בחינות שבדעת. והנה האש הולך עם העפר

מכיוון שהוא סמוך לו, והרוח עם המים מכיוון שסמוכים וקרובים הם.

ולכן בדרך זו אפשר להכיר נפשו של אדם, דהיינו לפי החודש שנולד בו, כי אם למשל נולד באש ובחכמה, דהיינו ניסן, אזי שורש נשמתו היא מצד אש דקו ימין שהוא חכמה, וזה שנולד בזו הבחי' עושה רושם מסוים בנפשו. וכל זאת החכמה אפשר לקנות במשך זמן, עד שלומד לקשר בין המושגים ומה משמעותם בנפש האדם.

והדרך הראשון בהבנת האותיות הוא שיכיר כל אות ואות מה שורשה ואיזה בחינת אור אלוקי טמון בה, וזו הדרגה נקראת מעשה בראשית, שהוא ענין כח האותיות שנטבע ונטמן בהם כפי שה' בראם בשעת בריאת העולם. והכח והדרך השני הוא הנקרא מעשה מרכבה, מלשון הרכבה וצירוף, והוא ענין צירוף וחיבור האותיות זה עם זה.

ועתה הדרך הנכונה והאמיתית להבנת אור האותיות הוא קודם להתחיל ולהמשיך לכל אות בנפרד את אורו לפי שורשו, ואח"כ כאשר מרכיבן אחד עם השני ביחוד, נעשה יחוד אלוקי גדול, ונמשך השפע להשם שבו האותיות.

ונתחיל באור שבכל אות. הנה בכל אות יש בחי' אור פנימי ואור חיצון. והנה כל אות לפי סדרה בסדר האל"ף בי"ת מקבלת אורה לפי שני סדרים שונים. מצד הפנימי האות מקבלת אור לפי סדר האותיות של אמ"ש בג"ד כפר"ת וכו', ומצד החיצון ע"פ סדר אי"ק בכ"ר גל"ש וכו'.

והנה אות אל"ף בבחי' הכלי החיצון שלה מושפע מאות א' של סדר אי"ק בכ"ר, וכלי הפנימי מושפע מאות א' של אמ"ש בג"ד, לכן גם בפנימי וגם בחיצון מתגלה בחי' אור הכתר, כי א' הוא בחי' כתר. היינו שהאור דאות א' הוא בחינת הרגשת אלוקות בדרגת התענוג בבחינת אני ואין בצוותא חדא, בבחינת הנאצל עם המאציל ביחוד גמור, ולכן בחי' האור דהאות א' הוא קדושת החיבור שביחוד העליון.

וצריך לדעת בענין הזה, דכשהאדם לומד האותיות ויודע שרשם, אזי במשך הזמן נעשה הקשר עם האותיות ועם האורות הטמונים בהם יותר ויותר אדוק, ואז בשעת ההסתכלות והכניסה לאורות ההם מתגלה אור גדול וחזק יותר, ואז כמובן גם כח ההמשכה גדל יותר.

עתה נמשיך לאות מ"ם, שהיא אות השניה לפי הסדר אמ"ש בג"ד וכו'. הנה מצד חיצוניותו הוא בחינת חסד, כי חיצוניות הכלי הינו כאמור לפי סדר אי"ק בכ"ר, ולכן מכיון שאות מ' נמצאת במקום רביעי בסדר הזה, אי"ק בכ"ר גל"ש דמ"ת, לפיכך מקום הרביעי הוא ספירת החסד. ובפנימיותו הוא בחכמה כי מ' הוא אות שניה לפי סדר אמ"ש, ולפיכך באות מ' טמון ענין

עבודת ה׳ (שהוא בחי׳ השפעה, בחי׳ חסד) מתוך ביטול (שהוא בחי׳ מידת החכמה), וביטול אמיתי הוא כמו שבעל התניא אמר, שענין הרגשת הביטול לה׳ הוא כמו שמרגיש אור הנר לעומת אור החמה. ולכן האות מ״ם היא בחי׳ חסד שבחכמה, שהוא מסירות נפש שבביטול, וכולה בצד ימין.

ונמשיך לאות ש׳, הש׳ היא אות פשוטה להשגה, כי בין בפנימיותה, בהיותה במקום שלישי לפי סדר אמ״ש, היא בבינה, ובין בחיצוניותה לפי סדר אי״ק בכ״ר גל״ש הש׳ הוא במקום השלישי שהוא בינה. והוא ענין עבודת ה׳ ביגיעה והתבוננות.

וניתן עתה דוגמאות לפי סדר החדשים. ניקח למשל אות ה׳. הנה אות ה׳ היא חודש ניסן, וחודש ניסן הוא הראשון בסדר הד׳ חדשים שמצד חכמה כנ״ל, והוא כנגד אש, בבחי׳ ספירת הבינה, ולכן ניסן הוא בבחי׳ חכמה דבינה, דהיינו סוד הביטול שמתוך האש (וענין האש הוא השתוקקות וצמאון להשי״ת). וניקח דוגמא, למשל אות ח׳. אות ח׳ היא כנגד חודש תמוז, והוא כנגד מים שהוא חכמה, ולכן הוא חכמה דחכמה, וכולו ענין ביטול וכו׳ וכו׳.

ו. מעשה בראשית ומעשה מרכבה

והנה ישנן שתי דרכים כלליים דרכם יכול הנברא להגיע להשגת הבורא ית׳. הא׳ הוא דרך מעשה בראשית והב׳ הוא ע״פ דרך מעשה מרכבה. ויש גם שתי דרכים מקבילים לאלו והם הא׳ דרך בחי׳ החכמה שהוא דרך האחדות והמנוחה המוחלטת וההתפשטות, והב׳ הוא דרך בחי׳ הבינה שהוא דרך של ריבוי עשיה ויגיעה, דהיינו ריבוי כוונות והרבה יגיעות ועבודות שונות, עד שמגיע להשגת הבורא.

והנה דרך מעשה בראשית הוא ע״י כוונה רק בשם קדוש אחד, או ע״י בחי׳ אחת בעבודת ה׳, וע״י זה נמשכת לאדם בחי׳ התפשטות ומנוחה, בבחי׳ מים שהם בחי׳ חכמה, וכמו מים הנותנים הרגשה של רוגע ושלום בנפש. והוא יסוד חשוב בענין ההשגה, כי מי שאין לו השגה של מנוחה ואחדות הפשוט עם השי״ת קשה לו במאד להשיג אור ה׳ בדרכים אחרות.

ודרך השניה שהוא מעשה מרכבה, הוא ענין צירוף ושילוב והרכבה, והוא בחי׳ העבודה בדרך הבינה, שהיא ענין ריבוי העבודות בבחי׳ אש והתלהבות וריבוי חיות דקדושה.

ולמעשה הנפש מחפשת וצריכה את ב׳ הדרכים הנ״ל כדי להגיע אל ה׳, דהיינו גם מנוחה ויחוד, וגם ריבוי חיות דקדושה והתלהבות בעבודת ה׳. ואלו שתי הדרכים שהם כנגד מים ואש, הם עיקר דרכי ההשגה,

והגם שיש עוד שתי דרכים נגד רוח ועפר, אבל אין הם עיקר כלל ולכן אין מקומם נחשב בדרך העבודה הכללית.

והנה סדר העבודה הנכון בזה, הוא לכנוס ראשית כל דרך בחי' החכמה, היינו ע"י ביטול ומנוחה, ואח"כ הנפש צריכה גם בחי' התלהבות דקדושה, וע"י שתי הדרכים תוכל להיות כל כולה כלולה בהשי"ת. כי שכאשר נכנס לבחי' החכמה אזי מקבל הרשימו של בחי' המנוחה, ואח"כ כאשר נכנס לבחי' הבינה ומתחיל לעבוד ה' בהתלהבות אז עדיין נשאר הרשימו של המנוחה. אבל בהמשך, ע"י ריבוי היגיעה נעלם זה הרשימו של המנוחה ונשאר רק בבחי' אש ההתלהבות. ואז כשנהיה בבחינת אש הוא מחפש שוב את בחינת המנוחה, וזאת המנוחה שמחפש אחר היגיעה היא המנוחה השלימה והיא תכלית העבודה, וזה ענין הרצוא ושוב (אשר יתבאר עניינו במ"א).

ולפיכך רוב הצדיקים הגדולים בשעת תפילתם היו עומדים בשקט ובלי יגיעה גדולה, כי הגיעו להתכלית הרצוי דהוא בחי' המנוחה השלימה שהיא היחוד עם ה'. וכן מספרים על הבעש"ט הק' שהיו פניו מתלהטות כאש נורא, ואח"כ היה מגיע לבחי' של התפשטות גמורה ומנוחה מוחלטת, וכל הזמן היה משתנה ממנוחה לאש ושוב למנוחה.

והנה כאשר עושים זאת בדרך הנכון וע"י רוב עבודה, אזי מגיע האדם לבחי' של שכרות מרוב דביקות ואז מתחיל לנוע ולהתלהב בלא גבול, וזו בחי' הכניסה לאש ההתלהבות דבחי' הבינה. ולבחינה זו של אש אפשר להגיע גם לאחר שמגיע להמנוחה השניה, כי מרוב אהבת ה' מרגיש שהאש גובר עליו ואין הוא כמעט שליט על עצמו, וזו המדרגה היא בחינת היחוד הגמור בבחי' כתר, אש ומים כחדא.

והנה דרך מעשה בראשית היא כדוגמת הדרך שמובאת בספר יצירה, וענין מעשה מרכבה שהוא בחי' עבודה בדרך ריבוי ויגיעה היא על פי דרך כתבי האר"י ז"ל על כל כוונותיו וצירופי השמות הק'. וכל אדם צריך לפי כמה שיכול ללמוד ולקיים שתי הדרכים.

והנה כאמור דרכו של האריז"ל היא בחי' מעשה מרכבה, ואע"פ שאפשר להבין כל העניינים הכתובים בספריו עפ"י סדרם, מ"מ אין זה בנקל להשיג האור האלוקי ע"י בחי' זו, וצריך לזה להקדים בחי' דרך המנוחה והיחוד, וע"י זה יקבל המפתח דבחי' החכמה שעל ידו יוכל לפתוח השער לזכות להשגת אלוקות דרך ריבוי כוונות האריז"ל, היינו שע"י שילמד תורת הבעש"ט הק' ויגיע לבחי' ביטול ומנוחה בחי' חכמה, יוכל לזכות גם ללמוד ולקיים הכוונות בשלימות, ודרגת המנוחה והעונג אלוקי שיוכל להשיג אח"כ תהיה במדריגה הנעלה ביותר ביחוד גמור עם השי"ת.

ולפיכך יסוד גדול הוא ללמוד ראשית כל עבודת המנוחה בבחי' העונג באור האלוקי, וע"י השראת האור הזה מקבל הכלי לפתוח שער לעליית הנשמה, אשר אז לימוד הכוונות וקיומם מעלה במאוד את נפשו לבחי' היחוד העליון, ועל כן צריך להתחיל עבודתו בבחי' ביטול היש, וע"י כך נעשה כלי לקבל את אור ה'. אבל אם הוא להיפך והאדם נכנס לעבודת ה' עם רצונותיו וכל מני בחי' ישות שיש בו, בלא שמקדים עבודת הביטול אזי כל מה שהוא מרבה אח"כ בפעולות ויגיעות נשאר בבחי' לחם עוני, ונשאר בבחי' גלות ועניות דקדושה בלא שייכות להאור האמיתי דהעולמות העליונים.

וזה שטועים בכך בני האדם, הוא מחמת שבאמת ישנה דרך לכנוס לעבודת ה' דרך בחי' הבינה, דהיינו ע"י ריבוי עבודה בדרך היגיעה עד שמגיע לדרגת ביטול מתוך היגיעה, וזו בחי' הביטול שבבינה בחי' חכמה שבבינה, והאדם חושב בדעתו דכיוון שיכול להגיע לביטול להשי"ת ע"י ריבוי העבודה בחי' הבינה כנ"ל, על כן יוכל תמיד להרגיש מציאות השי"ת ע"י בחי' הבינה, אבל היא טעות מרה, כי לעולם בחי' הבינה היא ברובה בחי' אש וכח היגיעה ואין בה בחי' מנוחה ועונג אלוקי בעצם, ועוד שבבחי' הבינה ישנו ערבוב הדעת בטוב ורע והוא מקום מסוכן להתחיל ממנו בעבודתו כי יפול הנופל ממנו, ועל כן צריך להתחיל מעבודת הביטול בבחי' החכמה, בחי' מעשה בראשית כנ"ל, וזו הבחינה היא כסדר כתיבת שם הוי"ה דמתחיל באות יו"ד שהיא כנגד מידת החכמה ומשם להבינה שהיא אות ה"א ראשונה דשם הוי"ה.

ז. עליה דרך האות בלבד

ונחזור לענין האותיות, דהנה זכרנו כבר שבכל אות מאותיות הא"ב ישנו אור הוי"ה ב"ה, ואפשר לעלות ע"י האור שמתגלה באותיות עד השגת בחי' עונג ותענוג אלוקי ועד בחי' האא"ס ממש. והוא באותו האופן שהזכרנו בעניין כוונת השמות הק', דכאשר מעמיק וחוקק באורות אלוקיים עולה למדרגות גבוהות ביותר, ולפיכך אפשר שיעמוד האדם ויתעכב אצל האות בלבד עד שיעלה נפשו ע"י כך. והכלל בזה הוא שיכוון בהאות עד שירגיש בנפשו בחי' מנוחה אמיתית וביטול גמור, כגון שאומר המילה "ברוך" יכוון לאט כל אות ואות שבמילה "ברוך" עד שיגיע להרגשת מנוחה ועונג באור הוי"ה ב"ה ואח"כ יכנס לבחי' יגיעה בבחי' אש דבינה ושוב יחזור לבחי' מנוחה בחי' מים ושוב לבחי' אש עד שיגיע לבחי' השראה (שהיא מדרגת הכתר כנודע).

ובענין זה של בחי' הבינה בחי' היגיעה מצינו צדיקים שהיו מציירים

בידיהם בשעת היחוד לצורת האות עצמו והכל כדי לפעול פעולה כדי לכנוס לבחי' הבינה ומשם לעלות לבחי' המנוחה שעל ידה יוכל להעלות בעליה אמיתית והשראת אלוקות.

וצריך האדם ללמוד איך להמשיך האור ממקום הצמצום ועד המקום שהוא עומד כפי אחיזתו בעבודת ה', וצריך לזה יגיעה עד מסירות נפש כדי להגיע לבחי' הצמצום האמיתי ולעמוד שם במחשבה אחת בלבד, וצריך לזה להשתמש בכל כוחותיו שלא יבלבל דעתו ולא יכנסו מחשבות אחרות במוחו. וזו הסיבה דע"פ הקבלה מוחא סתימאה (היינו חכמה דאריך), היא מקום גבורות דעתיק, דצריך לזה גבורה עצומה ויגיעה כדי לפתוח האור דחכמה, דהוא ממשיך זה האור ממקום הצמצום הקדוש, ועבודה זו היא בחינת השגת המנוחה בדרך יגיעה וכח, היינו מים בדרך אש. ואם יצליח בעבודתו יגיע לבחי' מנוחה מוחלטת, דהיינו על ידי שיפקיר עצמו כל כולו במסירות נפש רק להשי"ת, בבחי' הצמצום הראשון.

והנה כתב הרב דוד בנו של ר"י החסיד (שהיה נכד להרמב"ן ז"ל), דרך העליה מלמטה למעלה. והוא שבשעת אמירת שמע ישראל, יכוין כל מילה כנגד עולם היותר גבוה, ומתחיל בשמע ויכוין שם הוי"ה בגוון שחור, כנגד ספירת המלכות (וצריך לכוין שם זה בניקוד שוא קמץ שוא קמץ), ובמילת ישראל יכוין שם הוי"ה בגוון אדום הנוטה ללבן, ואח"כ במילת שם הוי"ה יכוין שם הוי"ה בגוון תכלת וירוק. ובמילת אלוקינו יכוין גוון לבן עם אדום בדומה לגוון האש, ובמילת הוי"ה יכוין הוי"ה לבנה כשלג, ובמילת אחד יכוין ליחוד העליון ויתחיל לרדת למטה לפי אותה דרך וכוונה שעלה בה, ולהוריד עמו השראת אור היחוד.

ודע כי כבר כתב בענין זה ר' צדוק הכהן ז"ל, שכל מקובל רואה את המרכבה בצורה אחרת כפי בחינתו, לכן אין זה סתירה בין מקובל אחד להשני כשאין דבריהם שווים בעניני העליות.

ח. חכמת הפירור

הנה בחי' האור הנ"ל, היינו האור שבאותיות הוא בדרך כלל אור בדרגת חיה, אשר עניינו הוא הרגשת אור העונג האלוקי. ולמעשה כל דברי האר"י ז"ל הנקראים יחודים הם בדרגת חיה, כי על ידי היחודים יכול להשיג ולהרגיש אור החכמה – חיה.

אבל הבעש"ט חידש בענין היחודים הדרך שיעשו זאת הצדיקים אף בלי הלימוד וההסתכלות באותיות, דהיו צדיקים שהיו מייחדים כן כל הזמן ממש ע"י כל מיני פעולות, כגון עשן הלולקע וכד' וזו הבחי' שחידש הבעש"ט היא דרגה אחת למעלה מהנ"ל והיא

דרגת ובחי' א"ק. פירוש הדבר, שענין היחודים ע"פ דרך הבעש"ט הק' אינה רק ענין של הרגשת האור אלא גם ענין של התאחדות עם האור, ומכח זו ההתאחדות היו פועלים אח"כ גם בזה העולם.

וצריך לדעת שהחידוש הגדול ביותר בזו הדרגה והדרך של הבעש"ט הק' בגילוי הבחי' שבדרגת א"ק (כתר), דעצם המחשבה והכוונה לבד יכולה לפעול בעצמה ללא שום אמצעים אחרים, משא"כ בדרגת חיה (חכמה) תמיד צריך שתהיה איזה צורה שעליה צריך להוריד את האור, דהיינו להוריד האור להכלי, ובלי זה א"א לפעול.

ועתה נבאר עוד יסוד חשוב והוא, שכשאדם אינו חש כ"כ בטוב או כשגופו חולה, אזי שורש הענין הוא מחמת שלא קיבל מספיק אור אלוקי מא' מתרי"ג מצוות התורה, אשר זו המצוה היא שורש הענין שממנו הוא סובל. ולפיכך צריך להשתדל ולגלות באיזה ענין נחלש האדם בזה שלא קיים מצוות עשה או ח"ו דעבר על מצוות לא תעשה שבתורה, ושמחמת זה הגיע להיכן שהגיע.

והענין הוא, שבאותיות שמו של האדם שם מונחים למעשה כל סודות שורש נשמתו, ולכן הצדיק שמתבונן באותיות שמו ע"פ דרך הסוד יודע היכן מונח שורשו, ולאחר שמגלה היכן הוא תלוי ומאיפה נמשכת חיותו, יוכל לנסות לתקן אותם עניינים או מצוות הקשורים לאותו שורש, וכאשר מתקן כל העניינים הקשורים לאותו השורש, אזי יוכל האדם לקבל שוב חיותו מאותו השורש כמו שצריך, ואז מבריא בס"ד.

ומשל לזה הוא, בזמן שרופא אשר מנסה לרפאות האדם, מסתכל הוא בגופו כדי לנסות לגלות מהיכן מתחלת הבעיה, כך גם הצדיק צריך לגלות מי הוא זה האדם העומד לפניו, ואיך נראית נשמתו לפי שורשה ועל ידי זה יכול לעזור לו לתקן את אותה הבחינה הקשורה אליו.

ונחזור לענין התיקון, דהנה דיברנו בזה שכאשר האדם מגיע לבחי' הרגשה בהאור האלוקי הוא בבחי' דרגת החכמה, אבל כאשר זוכה ועולה משם לדרגת היחוד, דהיינו האיחוד עם אור ה' וגם הוא נכלל בזה האור, אזי בבחי' זאת יוכל גם להיכנס בכל מקום בפרטות ובפרטי פרטות, ויוכל לגלות שורש הפגם ולתקנו ביתר עוז, וכל זה בהיותו בבחי' שלהבת אור הדביקות בדרגה הגבוהה של א"ק, והוא סוד כח התיקון הגדול שיש בדרגת א"ק. וע"י זה יכול הצדיק אפי' ע"י הסתכלות באותיות בלבד, כאשר יודע ע"פ עומק הקבלה שורש כל אות מה ענינו, ובהיותו דבוק בה' בדרגת א"ק, לראות ביתר שאת מה שטמון בכל דבר, ומה שמעיק על אותו אדם ומתוך זה ידע מה שיוכל לעזור לו לרפואתו בין בנפש בין בגוף.

ובפרט ע"י עבודת הפירור, היינו שלוקח כל אות משמו של האדם ומפרר את האות ע"י שמפרק האות לנקודות ושורות, ולהפוך האות לשורות הוא הדרגה הראשונה של הפירור, ולהפוך הכל לנקודות בלבד הוא דרגה גבוהה יותר, כי בחינת שורות הוא באצילות ובחינת נקודות הוא בא"ק. כאשר עולה הצדיק למקום א"ק, ומפרר אותיות שמו של האדם לנקודות יוכל לברר על ידם שורש אלו האותיות ולהשפיע אליהם מבחי' האור האלוקי דא"ק. וזהו גודל כח היחודים של דרך הבעש"ט הק' שהוא בדרגת א"ק.

אבל כאשר הצדיק עובד בדרך היחודים ע"י בחי' האותיות בלבד, אזי בהיות שמגיע רק עד בחי' חיה, עבודת הורדת השפע קשה יותר, כי צריך קודם להשיג האור ואח"כ להכניסו לכלים, ולכן הוא קשה כשהאדם שלפניו חולה ביותר או כאשר האדם שלפניו עומד אצלו לזמן מועט בלבד, דקשה מאד לעזור ולהאיר לו ברגע אחד. לכן הדרך היותר מעשית היא הדרך דבחי' א"ק, ולזה צריך ללמוד גם חכמת פירור האותיות, ואיך בדרך זה מעלה פרצופו הרוחני של האדם לפניו דרך הנקודות שבאותיות שמו, למקום א"ק ושם להמתיקו ולהאירו להחלימו ולרפאותו.

וסוד הענין הוא כי כח היחידה שיש בא"ק יכול להגיע לכל מקום במרוצה בלי התנגדות או מסך המבדיל, משא"כ כח החיה הוא רק דרגה של השגת האור והרגשת העונג, וכדי להשפיע את זו ההרגשה הלאה עד למקום אחר צריך שתרד לתוך הכלי של האדם, היינו לגופו שבבי"ע.

ונאמר בזה משל כדי לבאר זאת הנקודה, דהנה ידוע שנכון מאד לפני תפילת י"ח להכין עצמו לדבק עצמו להשי"ת בדביקות וביחוד גמור, וזו ההכנה שלפני התפילה היא בדרגת יחידה, באשר כולה היא רק מחשבת דביקות עליונה בלבד ביחוד גמור. אבל כאשר אח"כ מתחיל להתפלל, וקורא מתוך הסידור אותיות ושמות התפילה, הנה עצם אמירת המילים היא בסוד פעולה, וסוג מציאות של בי"ע, ולכן אמירת התפילה ומחשבת הכוונות היא רק בדרגת חיה, וקשה מאד להגיע לדרגת יחידה בזמן אמירה. אבל כאשר מכין עצמו בדרך הנ"ל שמדבק עצמו לה' ביחוד גמור לפני שמתחיל להתפלל, נמצא שמתחיל להתפלל בהיותו כבר בדרגת יחידה שהיא בחי' א"ק, ועל ידי זה יוכל להמשיך זו ההשפעה גם בשעת תפילתו, ואם הוא נזהר ולא עוזב את מקום הדביקות יוכל להרגיש גם בחי' יחידה וגם בחי' חיה, היינו שנמצא גם בבחי' התפשטות וגם בבחי' דיבור.

ולפיכך כדאי שאחרי שעוסק בעבודת פירור האותיות ומעלה הנקודות לבחי' א"ק, ואחר שמשפיע להנקודות מהאור שביחידה, צריך לחזור ולחבר חזרה את האותיות כמו

שהיו, ואז נמצא שהוא בעצם מוריד כל השפע לתוך בחינת בי"ע בפועל, וזהו שלימות התיקון.

ועתה ניקח דוגמא אחת של פירור האות. הנה באות א' יש י' למעלה, וא"ו המפריד באמצע ועוד י' למטה. והנה אות י' שלמעלה היא כנגד בחי' הא"ס ב"ה בחי' מים עליונים, ואות י' דלמטה היא כנגד מקום בי"ע, בחי' מים התחתונים, וצריך לדעת עוד כי בחי' האות א' ביסודה היא כולה בא"ק, ולכן אפילו כשאומרים שאות י' תחתונה היא בבי"ע, הכוונה היא בי"ע בערך א"ק שהיא בחי' עבודת ה' במחשבה.

וע"ז אמר ר' עקיבא (חגיגה י"ד ע"ב): אל תאמרו מים, מים, פירוש, שלמעשה א"א לערב מים עליונים עם מים תחתונים, היינו בחי' אור א"ס עם בחי' הבי"ע ממש. ולכן הגם שהזכרנו שא"ק כוחו גדול לכנוס לכל מקום בלי הפרעה, אין הדברים כפשוטן כי בבי"ע יש כמה וכמה מדרגות, ולכן ממקום א"ק ממש אפשר בתחילה להגיע רק לבחי' בי"ע דא"ק בלבד. ולהבין הענין איך ממתיק א"ק בחינת בי"ע ממש של זה העולם, כי בחי' הבי"ע בהיותו גם כן חלק אלוק ממעל יש בכוחו לעלות חזרה למאציל ולהתמתק שם בתכלית, לכן אמת הוא הדבר דאל תאמרו מים מים, דיכול הא"ק למשוך ולהעלות את הבי"ע למקומו ולמתקו שם במקומו העליון. וזהו שורש ענין ההמתקה, היינו להעלות בחי' הבי"ע למקום היחוד ולמתקו בשורש ממש (והנה בדברי קבלת הגאונים וכן בשאר ספרים מובא שתורת היחוד בשלימותה היא לעלות למקום היחוד, ואחר כך לרדת לעשות בחי' הפירור הנ"ל, ואח"כ להעלות שוב למקום היחוד, ושוב לרדת לבחי' הנקודות דהאותיות במקום הפירוד).

ובענין ההתבוננות בשם האדם צריכין לידע, דאע"פ שהוא כלל ידוע שבכל מילה ישנם ג' אותיות אשר הם שורשה, אבל לפי חכמת הקבלה יש באמת רק ב' אותיות בהשורש, ולא ג'. והענין הוא שאות אחת מהשורש לבדה יכולה רק לגלות אור אחד וענין ומושג אחד הטמון במילה השלימה, והיא בחי' ידיעה סתומה בלי פירוש. אבל כאשר מתגלה עוד אות אשר מגלה עוד ידיעה ומושג חדש על זו המילה, אזי הולכת זו האות השניה ומפרשת גם את האות הראשונה ונותנת לה טעם, וע"י זה יש כבר בחינת גילוי. לפיכך ע"י גילוי האור שבשתי אותיות מתגלה כבר שורש השם או המילה.

והנה יש גם משמעות לסדר האותיות, דהיינו אם נקח למשל את המילה ה"ר, הרי לפי"ז סדר אותיות ר"ה מוכרך להיות ההיפך של בחי' ה"ר. ולמעשה ישנם הרבה מהלכים ועניינים וסדרים בבחי' האותיות, ויש בכולם אמת, ולכולם יש משמעות מסוימת שמלמדת כוחה ושורשה של האות.

אבל עכ"פ הכלל הוא שתמיד האות הראשונה היא העיקר והשניה

טפילה אליה ומפרשת אותה ומגלה עוד כמה פרטים עליה, וכח שניהם הוא שנותן הבנת מקור השורש בצירופים, כי בזה ששניהם נמצאים באותו השם, האחד מלמד על השני, והשני על הראשון, ושניהם יחד מגלים את שורש המילה.

ובענין העליה יש בזה עוד עמקות, והוא כי הי"ב צירופי הוי"ה הם כנגד סדר עולמות א"ק עד המלכות, וכאשר יורד מא"ק ועד המלכות למקום הנמוך ביותר, משם הוא צריך שוב לעלות למקום א"ק. והכלל הוא דמי שלא יורד עד מקום הנוק' לא יכול לחזור ולעלות חזרה לא"ק והוא נעצר שם במקום שהפסיק, דרק מי שיודע שבשעת הירידה צריך לרדת כל צרכו עד למטה, יוכל שוב לעלות. והסיבה לכך היא כי כאשר יורד ויורד אזי נעשה בחי' פירוד אחר פירוד עד שלמטה מתגלה אש הפירוד, ואז שם ע"י אש הפירוד יכול לחזור ולעלות בכח גדול ובהתלהבות כל הדרך עד לבחי' הא"ק.

ט. דרגת הרצון והתשוקה

הנה ידוע שדרגת הכתר שהיא הדרגה הגבוהה ביותר של י' ספירות, והיא כנגד כח הרצון שבנפש (עיין פע"ח שער העמידה כ'). ולמעשה רוב האנשים ואפי' מעובדי ה' אינם מגיעים בדרך כלל לדרגה זו בשעת התפילה, והסיבה לכך היא מחמת שלא מאמינים כ"כ שה' שומע לכל התפילות באמת, או מחמת שנופל לייאוש שנראה לו שבעבר לא נענה בתפילתו, ולכן בשעת התפילה אינו עולה לדרגת ההשתוקקות והרצון להדבק בה'.

וראשית דבר צריכין לדעת, שהגם שאינו קל להיכנס לדרגה זו, שהיא נגד טבעו של אדם הגשמי להשתוקק באמת רק לדבר ה' באמונה שלימה, אבל עכ"פ אפי' אם היתה לו פעם אחת מחשבה אמיתית של השתוקקות לה' בשעת התפילה שיודע שרק השי"ת יכול להיות בעזרו, אז אותו האדם כבר היה נהפך ונקשר בקשר גבוה ונעלה להבורא יתברך, וכל תפילותיו ומהותו הם באופן אחר, והענין הוא שכאשר הוא משתוקק בדביקות גדול, הוא מגיע לבחי' שכרות קדושה, היינו שהגעגועים האמיתיים גורמים לו להתדבקות בה' בדרך שלימה ובבחי' התפשטות.

ומצינו כמה צדיקים שהיו תמיד מדברים ומשתוקקים לגאולה. והנה הגם שכל אחד יודע ומאמין בביאת המשיח בכל יום שיבוא במהרה בימינו, אבל זו דרגת אמונה ולא בחי' השתוקקות. ואלו הצדיקים שהיו כל כולם שרויים בגעגועים לגאולה הוא מפני שהצטערו פעם אחת בצער גדול מאד על משך הגלות, מחמת שראו בסבלם הרב מאד של בני ישראל, וע"י שהצטערו כל כך, השתוקקו לגאולה בדרגה גבוהה

ואמיתית עד שנדבקו בדרגת ההשתוקקות, ודרגה זו שהיא כה נעלית וקדושה נשארה בבחי' רשימו כל ימיהם מאז אותה העליה.

והנה כאשר האדם מכוון השמות דספירת הכתר, יוכל להרגיש במשך הזמן בהאור המיוחד של הכתר, עד כדי כך שמי שיודע לייחד כמו שצריך יוכל לכנוס לבחי' שכרות שאינה מזה העולם כלל, בבחי' הכתוב (שיר השירים ג'): השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, ופירוש עד שתחפץ הוא, עד שיגיעו לדרגת הרצון והחפץ וההשתוקקות בתכלית, ומזה רואים כמה רמה דרגת הרצון עד שהפסוק אומר השבעתי אתכם אם תעירו וכו', שהוא לשון שבועה.

והנה בספר ראשית חכמה מובא מעשה מאחד שלן בבית הקברות כי רצה לראות את בת המלך, והתעקש ע"ז עד שנשאר שם כמה ימים, עד שהראו לו מה שהראו לו, והגם שהטעו אותו ובסוף לא ראה מה שהשתוקק לראות, אבל מתוך עבודתו והשתוקקותו הרבה, למד מזה דרך ההשתוקקות מה הוא, ואז השתמש בזה הכח ונהיה בעל מופת ((ווהו לכאורה הענין שאדמו"ר מהכ"ד ז"ל דיבר תמיד על משיח, והתחיל תנועת "משיח עכשיו", כי רצה לפעול בחי' התשוקה בכלל ישראל, שע"י ריבוי העבודה להתגעגע למשיח ולחזור על זאת כל הזמן, באמת תכנס זו התשוקה לבני ישראל שיבוא הגואל).

והנה צריך לדעת יסוד אחד עמוק, והוא דלמעשה סוף השתלשלות העולמות הוא למטה בהגוף עצמו, דהיינו שתכלית כל השפע הנשפע מהבורא הוא למעשה בעבור הגוף. ונסביר הענין כי הנה כאשר האדם עובד את ה' רק בשכלו או רק בנפשו אז אין זה נקרא עבודת ה' שלימה באמת, אלא העבודה השלימה היא כאשר הוא עובד את ה' גם בבחי' גופו, ובדרגה הזאת הוא עובד את ה' מתוך השתוקקות רבה עד שגם מרגיש הגעגועים בגופו בסוד הכתוב (תהלים ל"ה): כל עצמותי תאמרנה ה'.

והיו צדיקים שכאשר באו אליהם כדי לפעול איזו ישועה בענין קשה, כגון לזכות בזש"ק וכדומה, וכאשר ניסו לפעול הישועה והרגישו בנפשם שאין הם מצליחים לפעול, היו אחר כך לפעמים אומרים להאדם הצריך להישועה כי כנראה הוא בעצמו אינו רוצה כ"כ בהישועה ולכן אין אפשר לפעול בשבילו. והנקודה היא שצריך שיהיה רצון אמיתי גם מצד עצמו וגופו ולא רק מצד שכלו. והעמקות שבענין הוא שאחרי שמגיע לדרגה הגבוהה ביותר שאפשר להגיע בדרך המחשבה, משם יוכל להמשיך ולהגיע גם להשתוקקות דבחי' הגוף.

כי הנה קשה לתאר איך שהגוף ירצה שהשכינה תצא מהגלות, שהוא

דבר רחוק ביותר מרצון הגוף. אלא שאפשר שאחרי הרבה הרבה תפילות ויחודים בעמקות יוכל אחר כך להגיע למצב שגם גופו מרגיש שכל כולו משתוקק גם כן להגאולה, וע״י זה פועל ביותר בשמים שיתקבלו תפילותיו. ועומק הענין הוא שכאשר ישנה התקשרות אמיתית עד שמרגיש זאת גם בגופו ממש, אזי נעשה הצדיק בבחינת ברית אחת עם השי״ת כביכול, והוא בחי׳ היסוד שעניינו מידת התקשרות בפועל.

ולכן גם בעניני ישועות כאשר צריך האדם לפעול ישועה גדולה לעצמו, אזי הדרך היא לכנוס לבחי׳ השתוקקות והרגשת כיסופים והמתנה לעת רצון שה׳ יעזרהו, עד שיגיע לבחי׳ שגם ירגיש בגופו השתוקקות לזו הישועה.

לכן צריך להבין שע״פ הטבע שברא הקב״ה את האדם, השגת אור השי״ת הוא רק בדרך שכלי, וע״י גוף האדם יוכל להרגיש רק דברי עולם הזה, וכל הדברים הרוחניים בתחילתם הם רק שכליים. ובחי׳ ההתקשרות האמיתית היא שיגיע לדרגה שאין גופו רוצה הגשם אלא עולה לדרגה שגם בגופו מרגיש דביקות בה׳, ואז מתוך געגועים ע״י בחי׳ זו יוכל לפעול גדולות ונצורות.

ולהבדיל אפשר ללמוד אף מהרשעים על בחי׳ התשוקה, עפ״י מה שרואים כמה הם חושבים ומדמיינים בנפשם על תאוות עולם הזה למיניהם ר״ל, ואפשר ללמוד מזה למה צריך להגיע בעבודת ה׳, ומה הם געגועים והשתוקקות אמיתית. והנה אחד מן הסימנים הוא הבכיה, דאומרים העולם שמי שלא מגיע עד לבכייה על שרוצה איזה דבר סימן הוא שעדיין אינו חושק כל כך בהדבר, והגם שבכיה אינה דרגה כ״כ גבוהה של זו העבודה, אלא זהו סימן אם ישנו להאדם קצת רצון אמיתי או לא.

ודרגת הרצון היא בחי׳ ההתקשרות האמיתי, לכן האמת היא שכאשר עולה מדרגה לדרגא ומעולם לעולם יכול להרגיש יותר ויותר געגועים ודביקות ממש בכל גופו ממש, בבחינות הולכות וגוברות. כגון בדרגה נמוכה מרגיש שיכול לחדש הידושים בתורה, ואחר כך השגות בעבודה, ואח״כ מתחיל לבכות מרוב הרגשת אור ה׳, עד שמגיע לבחי׳ געגועים עד כלות הנפש. והכלל הוא שלא לעצור בדרכו כי כל דרגה היא בחי׳ שקר בערך הדרגה שמעליה.

י. כח ההשפעה של הצדיק על המקבל

הנה ישנו יסוד גדול בכתבי האר״י ז״ל, והוא שכל הדרגות ובחי׳ שיש בקבלה הם באמת דרגות בפנימיות הנפש, וככל שמשתנה

הבחי׳ הרוחנית ע״י שעולה לאיזה דרגה כך גם משתנה ומאיר הגוף בבחי׳ אור אחר, כי גשמיות הגוף מושפעת מהרוחניות. לכן כאשר האדם נמצא בדרגה גבוהה במשך זמן מה אזי גם הגוף מתחיל להתלהב בהלהבות גדולה לה׳, וכן להבדיל הוא להיפך, כאשר מתדבק בהבל אזי אם נאחזים בו הקלי׳ יכול להשפיע על גופו שיפול לידי חטאים ר״ל.

לכן הגם שהעולם אומרים שהאדם נוהג עפ״י מה שהוא חושב, אין זה בדוקא, כי האמת היא שלפי בחי׳ הרוחנית, כך מושפעים מחשבותיו, וכפי בחי׳ המחשבות מושפעים המעשים.

ונמצא שכאשר האדם עולה מדרגה לדרגה ברוחניות, משתפרים מעשיו, וכמו״כ יכול גם להשפיע על אדם אחר לשפר מעשיו ע״י שמשפיע עליו אור רוחני ומעלה אותו ברוחניות. וצריך לדעת שלהשפיע על השני קשה יותר מלהשפיע על עצמו. והנה כאשר יש להאדם הכלים לקבל האור אזי יכול מיד לקבלו ולהתעלות, אבל כאשר להאדם אין די כלים, קשה הדבר להשפיע עליו רוחניות, וקשה לאחרים לפעול ולהשפיע עליו.

וידוע בענין זה שהיו צדיקים שכאשר התקרבו לביתם של צדיקים גדולים אחרים היו מקבלים מיד הארה גדולה, עד שהיו מתעלים מיד כשנכנסו לבית. וכן מספרים על חסידים גדולים שהיו רק יוצאים מביתם לנסיעה להצדיק היו כבר מרגישים אור הצדיק. ואומרים על צדיקים גדולים כמו על הר״ר בונם זי״ע שהיה אומר רק קפיטיל אחד של תהלים ובזה היה מנקה כל נשמתו של האדם.

והענין הוא, שצריך ללמוד איך לעלות לדרגה של ג״ר, ולעבודה בבחי׳ הג״ר. והאמת היא שהיא עבודה קשה, ואחת הסיבות היא מכיון שכל ענין זה הוא סתום ואינו מבואר כ״כ בספרים, ולכן כל צדיק הבינו קצת אחרת. אבל אצל הראשונים הקדמונים מחמת רוב קדושתם, היו עניינים אלו היו פשוטים. וגם כשמגיע כבר לעבודה בבחי׳ הג״ר, ומצליח לכנוס ולעלות מעלה מעלה, הוא צריך לשמירה גדולה שלא יפול ממנה, כי משם בנקל הוא ליפול.

והנה יסוד עיקרי בענין השפעה על השני, שצריך שהאדם המקבל יהי׳ בדרגת מלכות לעומת הראשון, דהיינו שהראשון המשפיע יהיה בדרגה יותר גבוה מהמקבל, ואם לאו לא יוכל להשפיע כלל. לכן אם האדם המקבל אינו נמצא בבחי׳ ביטול או אינו שבור בקרבו קשה מאד להשפיע עליו ברוחניות.

וכדי שהאדם ישיג הכלים הראויים, הוא צריך להיות שקוע ביחודים ובלימוד הפנימיות, ואע״פ שגם הצדיק יכול להשפיע איזו דרגה של כלים להמקבל, אבל מ״מ רצוי מאד שכאשר בא התלמיד אצל רבו לקבל אור

השי"ת שתהיה לו איזו דרגה של יחודים, וכ"ש שצריך שיהא לו בחי' ביטול לרבו.

והנה כל אחד זוכה להרגיש אור ה' לפי שורש נשמתו דייקא, כגון מי ששורש נפשו בספירת התפארת, אזי מרגיש האור באופן שכל גופו מאיר ומתעלה, כי תפארת היא בחי' הגוף. וכמו כן בשעת התפילה, האור והתענוג שמקבל הוא ע"פ שורש נשמתו.

וישנה גם דרך יותר מועילה להשפיע, והוא כאשר שניים או שלושה צדיקים ביחד משפיעים בצוותא חדא על האדם, ועדיף שיהיו כולם באותו מקום ומייחדים באותו אות או אותו דרגה, כולם ביחד דרגה אחר דרגה.

וצריך קודם להגיע להתפשטות כדי להשפיע לשני כי ע"י כך משיג את האור האמיתי שעל ידו יוכל באמת להשפיע, ויש להגיע לבחי' התפשטות גם בפנימיות וגם בחיצוניות, כאשר הפנימיות היא ענין היחודים ומחשבות, והחיצניות היא בחי' פעולות כמו פעולת הניגון ונענועים וכיוצא.

והמהלך הנכון הוא שאחרי שרואים את האדם ומציירים דמותו, אזי צריך להסיח דעת ממנו לגמרי ולראות שיעלה עצמו כראוי עד לבחי' התפשטות, ורק אז להתחיל לכלול עצמו עם האדם השני ולהשפיע להיכן שצריך להשפיע בס"ד.

יא. דרגת א"ס והסכנה שבו

הנה מביא הרמח"ל דישנם בדרך כלל שני סוגי תיקון. הא' הוא ענין של המתקת הדינים, דהיינו שמתפללים להשי"ת ומבקשים להמתיק הדינים. והדרך השניה היותר פנימית היא כאשר עולה לדרגה כזאת עד שרואה ומתברר לו למפרע דכל הדינים הם לטובתו ואינם כלל דינים בשורשם. וזו הדרגה הראשונה היא בחי' העבודה דשבירת המחיצות כדי להגיע לבחינת החרות, והדרגה השניה היותר עליונה היא ההשגה שהשי"ת הוא סובב כל עלמין וממלא כל עלמין (זהר ח"ג דף רכ"ה ע"א), ולכן כל מה שהיה נראה כמחיצות הוא טעות מעיקרא ורק אחיזת עניים בלבד, כי הנאצל מחמת טבעו המוגבל אינו רואה בבירור איך שהשי"ת מנהיג תמיד העולם רק בטוב.

והנה היו מקצת מן הלומדים שרצו לומר שכל עולם הזה הוא דמיון בלבד, כי מה שאנו רואים הוא רק מחמת שאין לנו הכלים לראות את האמת והאלוקות שבכל דבר, ורואים רק בחי' הגבולות ולא הפנימיות. וטען על זה הצמח צדק זי"ע כי הוא דעת אפיקורסית, וכן טען בעל הלשם שאין הדבר נכון כלל, ואפי' אמר שזה גובל על אפיקורסות ר"ל, כי בודאי מלפניו

יתברך הכל גלוי והכל לטובה, אבל הענין הוא שבזה העולם רצון השי"ת הוא דייקא לגלות לנו את מציאות הצמצום, ולכן טען כי ישנה ממשות בהצמצום כי הרי הקב"ה שולח זאת אלינו, דגם זהו אלוקות, ואף הצמצום הוא ממידותיו של הקב"ה, וה' שולח לנו זה האות כדי שנבוא דרכו לידי תיקון, ולכן איך אפשר לומר שהכל דמיונות.

אבל מותר לנו להאמין שבבחי' הא"ס ב"ה אין שם שום צמצום כלל והכל אור ובחי' תיקון, ולכן בבחי' זו א"א להגיד שיש בכלל צמצום, והנה אע"פ דבחי' הצמצום מסתרת אורו ית', ולפיכך צריך להאמין שהצמצום מאיתו יתברך והתגלותו לצורך הבריאה. וכאשר עולה האדם למקום הכתר אזי מתבטלים כל המחיצות וכל ההסתרות. ואע"פ דמקום עולמות בי"ע הוא מקום הנפרדים, מ"מ אור הא"ס מגיע דרך הקו לכל מקום, אלא שלמטה מתגלה פירוד בין הקו לבין בחי' החיצוניות והעשיה, אבל למעלה בשורש העליון מתבטלים הלבושים מעל הקו עד שמתגלה כי באמת אין צמצום כלל. וזה בחי' ביטול ענין הבירורים שיהיה בזמן ימות המשיח.

והנה כאשר הז"א עולה למקום א"ק, אזי הוא מתאחד עם הא"ס בתכלית הביטול, אבל צריכין לידע דא"א לומר דז"א הגיע לדרגת א"ס ממש, כי הגם שהוא נכון שהגיע למקום קומת א"ק ושם נגע בבחי' אא"ס והתבטל שם הנאצל במאצילו, אך עדיין הנאצל נשאר בגדר נאצל, וא"א לכנותו בשם א"ס, ולכן תמיד בכל דרגה הז"א יהיה רק בחינת ו"ק לעומת הא"ס אפילו כשהשיג הדרגות הגבוהות ביותר (כידוע יסוד זה מרבינו הרש"ש זי"ע).

ובדבר הזה שגו כמה מכוונים, שחשבו שכשהגיעו למקום השגת הא"ס טעו בדעתם שנתעלו והיו לאחד עם השי"ת, ובודאי אסור לחשוב כך והוא פגם גדול, ושורש טעותם היה שלא ידעו כי הז"א לעולם נשאר בבחינת ו"ק ובכל דרגה עדיין חסרה לו בחינת ג"ר כלפי מדרגתו.

וצריך לדעת שבאלו המקומות היו הטעויות הגדולים ביותר, ועי"ז הטעו את ההמונים כמה רשעים כמו כת ש"ץ ואותו האיש ימ"ש, כי הכלל הוא דכאשר טועים במקומות הגבוהים ביותר, היינו בכל מה שקשור לבחי' הא"ס ובחי' העצמות, אשר שם האור הוא גדול מאד עד א"ס, אזי הטעות שנמשכת יכולה להימשך אלפי שנים ולמשוך אחריה את ההמון, כי שם מחמת שהכל הוא בבחי' אור, אזי גם להשקר יש קצת אור, ולפיכך זה השקר של מקומות הללו הוא מסוכן ביותר.

וזו הסיבה שעיקר יניקת הקלי' ממקום הכתר דייקא, כי שם הוא עיקר האור. ובאמת לרוב העולם יש אמונה בבורא ית', אך אין זו נקראת אמונה שלימה. והסיבה היא שכל שינוי ואפי' הקטן ביותר, ואפי' בטעות, בכל הבחי'

הגבורות דמקום א"ס הוא כפירה ממש. אבל אעפ"כ חלק השקר שלוקה הקלי', וע"י מטעה את ההמונים, מקורו הוא במקום רם וגבוה, וכשהשקר נופל ומתגלה האמת מיד נעשים ע"י כך גרים ובעלי תשובה.

יב. המשכת האור צריך להיות עד מקום נה"י

הנה כל דרגה ודרגה רוחנית מתחלקת לג' דרגות פרטיות והם – החב"ד החג"ת והנה"י שבו. חלק החב"ד הוא החלק אשר קשה יותר להשיג, ואחרי שהשיגו אזי בנקל יוכל להשיג חלק החג"ת, כי משיגו כהמשך מן החב"ד. אבל להמשיך האור גם לבחינת הנה"י הוא כבר ענין קשה והוא דרגה גבוהה להשיגה, מכיון שבדרך כלל קשה במאוד להשפיע על בחי' הנה"י השגת אלוקות בהיות שהוא בבחי' העשיה.

ולפיכך העבודה השלימה והאמיתית היא כאשר משיגים את האור בבחינת החב"ד, ומשם ממשיכים אותו לחג"ת, ואח"כ ממשיכים אותו גם להנה"י.

והנה חלק החב"ד נחלק לב' חלקים עיקריים, בחינות חכמה ובינה. ועיקר ויסוד בחינת הראש הוא בחינת האש שהוא בינה, ולכן תמיד בחינת הבינה שבראש יותר גדולה וחזקה מבחינת החכמה שהיא טפילה לה. ואמנם הסדר האמיתי בדבר הוא באופן זה, שהבינה בהיותה בחי' אור חוזר אזי עיקר עבודתה הוא בקשה והיפוש אחרי האור, וכאשר בס"ד מוצא את האור אחרי יגיעה גדולה, שהיא בחי' הבינה, אזי שורה עליו האור ביתר שאת וביתר עוז כי לפום צערא אגרא. וכאשר מתחיל השגתו בבחינת החכמה שהיא קו ימין, אזי אח"כ היגיעה והבקשה להשיג שוב את האור גדולה מאד, כי טועמיה חיים זכו ונמשך מזה הרצון לחזור להאור האלוקי, ולכן הדרך הנכונה היא באמת להגיע קודם כל להשגת אור העונג ואח"כ שוב לחזור לבחי' הבינה ולהתייגע בהרבה יגיעות ועבודות בביקוש אחר תוספת אור אלוקי. אבל אם יתחיל דרכו בבחי' הבינה בלבד לא יועיל לו כי הוא מבקש אחר אור שאינו מכירו, לכן תמיד צריך להקדים בחינת החכמה להבינה, והגם שאפשר להשיג אור החכמה גם מכח גודל היגיעה, דהיינו אור העונג כהמשך לרוב היגיעה, בבחינת חכמה דבינה, אבל הדרך הפשוט הוא לעלות לאור העונג ומשם להמשיך בבחי' יגיעה כדי לחזור ולקבל המשך האור.

ובענין הנה"י, כמו שאמרנו, דעיקר העבודה היא להמשיך האורות עד להנה"י דהיינו שיצאו מן הכח אל הפועל, כי זה תכלית האור – להאיר בתחתונים, ווזהי גם שלימות האור, כי אין האור מגיע לשלמותו עד שנכנס להכלים באופן שצריך.

וזו הסיבה שיש כמה צדיקים אשר מצליחים להגיע לבחי' אור העונג,

וכן יש כמה שיכולים להוריד האור עד בחי' החג"ת, אבל להוריד את האור עד הנה"י, ישנם רק מעטים שיכולים ויודעים לעשות כן, ולפי האמת זהו בלבד נקרא גילוי האור והתפשטות האור באמת, ורק זו היא העבודה השלימה והאמיתית. וזהו שהיה אומר הרב המגיד זי"ע, שכאשר קיבל הרהור תשובה נעשו האנפילאות שעל רגליו רטובים, ופירוש הענין כי זכה שההארה תרד ותשפיע גם במקום הנה"י.

וכדי לזכות לבחי' העבודה הראויה להשפיע לבחי' הנה"י, צריך זה האדם המקבל אור העונג וממשיך גילוי האלוקות, כאשר מגיעים אליו לפעמים קצת מחשבות של בחי' שלא לשמה, לחשוב שכל המחשבות הללו שלא לשמה אינן נכונות, ושצריך להמשיך ולעבוד את השם ית' אך ורק במה שהוא לכבוד ה' ולא להשתמש באורו ית' בדרך שאינה לפי כבודו. ומשל לזה כאשר רוצה מאד האדם ללמוד תורה, אזי אם רוצה ללמוד בזמן הקצוב דף גמרא זה נקרא לעבוד את ה' כפי כליו. אבל אם מרוב חשק רוצה ללמוד כל הש"ס ביום אחד אז אין זה נקרא קבלת האור כפי רצון ה'.

ולכן בשעת מעשה כאשר האדם עובד את ה' בדרך זו שעושה אך ורק לכבוד ה' גרידא ותו לא, הרי זוהי עבודת השגת האור בבחינת הנה"י, וכאשר יעשה כן יוכל לזכות להוריד האור עד למקום העשיה ממש. ולפי הסוד זוהי למעשה הדרך הפנימית שעל ידה נעשה היחוד בדרך המרכבה.

והנה אחרי שמגיע האור לבחי' הנה"י, הוא נרגש בכל הגוף בפועל, וזהו גם הסימן שאכן הגיע האור גם לנה"י ואז גם יכול לפעול מכח זה האור לתקן את מקום העשיה בכל מה שצריך לתקן, על פי מה שהשיג את האור דבחי' הנה"י כפי מדרגתו.

יג. דרך האמצעית

הנה בני ישראל הם בחי' הקו האמצעי המאחד וממזג במזג השווה שתי הבחינות ימין ושמאל, משא"כ אומות העולם לא זכו אלא לבחינה אחת בלבד, וכמו שנודע שאדום הוא בחינת שמאל דהיינו בינה, ולכן הם בקיאים בחכמות אומות העולם ביותר, וזה גם שורש מקום האחיזה של אותו האיש ימ"ש ואמונתם היא שאין השגחת השי"ת בעולם ר"ל, שזה נמשך מבחי' הפירוד דבינה והצמצום, ולעומת זאת, בצד ימין נמצאת קלי' ישמעאל אשר עיקר אמונתם כידוע היא שהכל בעולם היא מציאות של אלוקים עד שמערבים העולם העליון עם התחתון וכידוע ממעשיהם הרעים ואכמ"ל, וזה השכל

נמשך מבחי' קו ימין בלבד. ולפיכך בכל אחת מהאומות יש רק בחינה אחת וכח אחד בלבד.

הנה איתא בזוה"ק (ח"ג דף ש"ג ע"א), כי בזמן הגאולה יפלו ג' בחינות חומות, היינו דהגאולה תבוא בג' בחי' מהלכים שהם ימין שמאל ואמצע. וכן בזמן יציאת מצרים היתה הגאולה בבחינות ימין שמאל ואמצע.

והנה דרך הימין היא קבלת האמונה והביטול לדרכי ה', שכמו שהוא כך זהו רצון ה' בשלימות. ובחי' דרך השמאל היא ללכת בדרכים של מלחמות ופעולות לקרב את הגאולה. ודרך האמצעית היא לילך קצת בדרך ביטול ומנוחה וקצת בדרך יגיעה ועבודה, דהיינו בדרך שמאחד המנוחה והיגיעה ואש ההתלהבות, והכל כפי מה שהוא יודע שהוא רצון ה'.

ומסביר בעל הסולם (על הזוהר שם) שענין קו אמצעי הוא שא"א לאדם שעובד ה' להיות כל כולו לגמרי בדרך התשוקה, שהיא בחי' קו השמאל, ואין זה דרך התורה לעבוד את הבורא בכך, והסיבה כי להבדיל, רק הרשעים הולכים אך ורק לפי תשוקתם, רק בבחי' אני בלא בחי' אין, אבל הצדיק לא הולך בדרך זו אלא פעם בבחי' אני ופעם בבחי' אין. ובזמן הגאולה תהיה בחי' התגלות כזו שגם הצדיק ירגיש השי"ת בעיקר בדרך תשוקה, ואז יהיה באמת ניסיון להצדיק שלא ילך רק בדרך התשוקה אלא גם בדרך ביטול.

והנה בענין קו האמצעי שהוא בחי' הדעת, צריכין לידע כי צד השמאל שבו גדול יותר ומשפיע יותר מצד הימין, כי דעת הוא בחי' אשר מניעה את הפעולה והעשיה, הוא קרוב יותר לבחינת הבינה שהיא קו שמאל היות שגם בחינתה היא בחי' התלהבות ובחי' אש. אבל בחינת הכתר העליון הוא נוטה יותר לבחי' הימין דהיינו לחלק הביטול והמנוחה.

והדרך המושלמת לעלות בקודש נכללת בג' קווין, ימין שמאל ואמצע. והנה ימין הוא כנגד חנוך, קו האמצע כנגד משה, ושמאל כנגד אליהו. והנה מי שבשורשו קרוב יותר לבחינת הביטול והמנוחה ירגיש יותר העליה בבחינת קו ימין, ויותר קל לו לעלות דרך שם, אבל צריך להשלים גם עם דרך הבינה שהיא בחינת שמאל דהיינו ההתלהבות והיגיעה והשמחה, ואחר כך לשוב לחכמה בפעם השנית. ואחר כך צריך גם להשלים עם בחינת הדעת שהיא הדרך האמצעית בין ימין ושמאל, וצריך שיהיה לו מעט מזה ומעט מזה כפי הצורך ורצון ה'.

והנה כל אדם בשעת תפילתו עובר בכמה דרגות ודרכי עבודה, לפעמים מרגיש בבחי' ישות דקדושה ושמחה ולא התפשטות, ולפעמים מרגיש עליה ובחי' ביטול הגמור עד

שאין לו רצון או השתוקקות לפעול דבר וזה בחי׳ החכמה. ולפעמים מרגיש ביטול וגם התקשרות בבחי׳ אני ואין והמשכה לפעול ולהאיר בעולם את אור ה׳ וזה בחי׳ הדעת, ולפיכך צריך לשנן בדעתו שהעליה השלימה היא לכנוס ולעלות ע״י כל הדרכים והבחינות ואז עלייתו אמיתית.

יד. בענין האור שנגנז מששת ימי בראשית

בענין האור ששימש בששת ימי בראשית אשר גנזו השי״ת, ידוע שהמקום שראשו של תינוק רופס, אשר שם הוא מקום תפילין של ראש, הוא גם המקום שמתגלים אורות החיצוניים. והנה שתי הרצועות שמסביב לראש הם בסוד נחש עקלתון, וסוד ציץ הוא בסוד נחש בריח. והנה הציץ דכהן גדול הוא בחינת זכר שהוא בחי׳ אור הנמשך מלמעלה למטה, והרצועות בחי׳ נוק׳ היינו אור הנמשך ממטה למעלה. וידוע שמי שידע לכוון בהציץ היה יכול לראות מסוף העולם ועד סופו. אמנם, האור שעל ידו אדם הראשון ראה מסוף העולם עד סופו נגנז, והוא בחי׳ האור מ״ה החדש שבמצח.

והנה איתא בהקדמה לזוהר הק׳ שהשי״ת גנז אור זה ביסוד. וצריך ללמוד איך לעורר בחי׳ היסוד הזה מלמטה למעלה עד מקום תפילין שבראש להאיר בשתי רצועות התפילין מסביב שהם בחי׳ הנוק׳, ואח״כ להאיר גם במקום הציץ מקום תפילין ש״ר ועי״ז אפשר לעורר האור שבמצח. ובזמן המשיח יתעורר זה האור הגנוז מששת ימי בראשית ויתגלו עי״ז סודות התורה בגלוי.

וסוד הענין הוא איך לעלות כל הז׳ ספירות מדרגה לדרגה. וההתחלה היא דרך הנוק׳ היא המלכות, אשר ממנה יוכל לעלות ולהוריד אח״כ שפע אמיתי. והענין הוא שצריך לכוון שהוא ימשיך בעז״ה שפע וישועות למען כבוד השי״ת ולא בשביל עצמו או כבודו ח״ו, וזהי עיקר בחינת הנוק׳, היינו לעשות רצון ה׳ בפשטות בלי שאלות. ולכן צריך להזהר שלא יהנה מן האור בשביל עצמו, כי עצם ההתחברות יכולה להמשיך על האדם תענוג גדול וישות גדולה, ולא זו הדרך הרצויה, אלא רק לכוון לישועת ה׳ והתגלות השכינה.

והנה ברגע שהאדם מגיע לבחי׳ אמיתית של נוק׳ יכול לפתוח מקום שנקרא מ״ן, והוא בחי׳ הארה מלמטה למעלה, ואז עולה זה האור ממטה למעלה דרך חוט השדרה לכל אבריו לימין ולשמאל וממשיך בדרכו למעלה. וצריך לזה הרבה מאד צמצום והתבוננות להגיע לבחי׳ זו. ואז בס״ד יכול להגיע האור עד מקום לאה, היינו מקום קשר תפילין והוא עבודה גדולה מאד.

והנה בהתחלה יכול לעשות זאת בדמיונו, דהיינו שהוא כביכול

עושה זאת בפועל ומצייר איך שמגיע מעלה וימינה ושמאלה וכו', והגם שזה דמיון ולא עליה אמיתית, אבל גם כאשר מדמה ועושה כן בציור זוכה לאיזו שהיא הארה דהארה. ובכללות צריך לזכור בכל ענין אלו הדרושים בהיות שבדמיון יש סכנה גדולה וגם בחי' הנוק' היא מקום הקרוב לקלי' לכן צריך לזה הרבה הכנות והקדמות כמ"ש.

והנה בענין היחודים כתב הרמח"ל שעיקר הסיבה שנהיו כמה עובדי ה' משוגעים או לא שפויים כ"כ ל"ע, הוא מחמת שעשו היחודים שלא היו צריכים לעשות, או שלא היו בדרגה הראויה או שטעו בהם. אבל צריך להבין שעיקר הכוונה בזה ועיקר הסכנה היא ביחודים הקשורים לשכינה הקדושה, דהיינו העליה דרך מלכות שהיא קרובה לקלי' ביותר ולפיכך יש בזה סכנה, אבל יחודים אחרים לא מזיקים כ"כ.

והנה עיקר התחלת העליה היא ע"י שבירת המחיצות בתוך המלכות, והחטא ר"ל הוא ענין עשיית מחיצה בין אדם למקום, והתשובה היא שבירת המחיצות בין האדם למקום לחזור להיות אחד עם ה' כמ"ש (הושע י"ד): שובה ישראל עד ה' אלוקיך, עד שזוכה עי"ז להגיע לבחי' אור אלוקי אמיתי בתוך בחי' המלכות, ומשם יכול לעלות מעלה לדרגות ועולמות יותר עליונים.

עוד צריך לזכור שהאדם בטבעו הוא מלא בשקר מכף רגלו ועד ראשו, ולכן מי שלא מודה בזה לא יוכל לעולם להתקרב לשכינה הק', כי לא תהא לו דרך להסיר השקר. ולכן ההתחלה היא שיודה בהשקר, ואח"כ העבודה היא להוריד ולהסיר המחיצות, דהיינו בחי' השקר, וככל שמוריד בחי' השקרים ומסירם מגיע להאור. ובלי זה א"א שיהיה שום עליה אמיתית לשכינה הקדושה, ואחרי שמגיע לבחי' מקום השכינה אינו מן הנמנע לעלות לעולמות גבוהים יותר.

החתם סופר כתב עה"פ (בראשית י"ח): למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, שנבואה אפשרית רק דרך התפשטות הגשמיות, משא"כ מצינו שאברהם אבינו התעסק בזיכוי הרבים, וא"כ בהיותו נקשר לעולם הזה, צריך להבין איך היה שייך שיבוא לידי התפשטות הגשמיות ותחול עליו רוח נבואה. ועל זאת אמר הקב"ה דמכיון שכל רצונו וכוונתו היה רק למען השי"ת, לפיכך זכה שהגם שכל זמנו הקדיש לעשיית חסדים, היינו שעסק בעיקר בעשיה הגשמית היפך עבודת ההפשטה, אעפ"כ זכה להגיע לנבואה אפילו ללא התפשטות הגשמיות כי כוונתו בעשייתו היתה כה טהורה למען גילוי כבוד השי"ת עד שעצם עשייתו היתה בדרגת התפשטות.

אמנם בדרך כלל א"א להאדם להגיע למדרגות גבוהות ולהתפשטות

בהיותו אחוז בהעולם הזה, וכן הדבר בענין ביתו של אדם, בהיות האדם נמצא רק בביתו קשה לו להתעלות מעל העולם, ואע"פ שאין זו דרך התורה שהאדם ינטוש את ביתו בלי חשבון, אלא הענין הוא דלפעמים כדי להגיע למדרגות גבוהות אפשר רק על ידי שמנתק עצמו מהעולם ומהבית ומבחינת הנוק', וזה סוד הדורמיתא, ולכן כדי שתחזור הנוק' פב"פ אפשר רק על ידי בחינת דורמיתא וניתוק, דהיינו בחי' אחור באחור, ועי"ז אפשר לאחר מכן להגיע לבחי' פנים בפנים.

טו. הדרך לעלות מבחי' הבינה לכתר

והנה צריך לדעת עוד בענין העליות והמשכת האור, שמי שעוסק בזאת העבודה, אזי בחי' האור שעולה בידו בדרך כלל להשיג הוא חלוש ביותר, והא ראיה כי אם היה האדם באמת ממשיך עליו אור ה' בתוקף רב, היה נעשה שיכור לגמרי ולא היה רוצה או יכול לאכול ולשתות ולישון כמה ימים, וגם היה יכול לפעול ישועות נוראות.

ובאמת הדרך להשיג האור בריבוי ובדרך של מדרגות הוא בעיקר ע"י ההזרה, היינו לחזור ולעלות מדי פעם, פעם אחר פעם כפי היכולת, וללמוד עניני העליות בהרחבה עד שבמשך הזמן מפלס לו דרך המתאימה לשורשו, ומשם ובדרך זו יכול להגיע להבנת הדברים ביתר עמקות ואז כמובן האור מוסיף והולך.

הנה הבינה היא בבחינת ציור, כמ"ש בזוה"ק שניקוד צירי דבינה מלשון ציור, אבל החכמה היא בחי' אור ה' ללא ציור או הרגשה, והכתר הוא ענין של השראת האור יחד עם בחינת ציור. וכדי להשיג הענין על נכון יש להקדים ולומר שבחי' רוחניות בדרך כלל היא ענין של הפשטה, כי בחינות האור והטבע הם שני הפכים, ולכן כדי להשיג האור צריך אותיות דהיינו ציור, וזה בינה, ולכן בחי' הבינה חשובה מאד ואי אפשר בלעדיה. ויש בזה שתי דרכים: האחת, והיא היותר נעלה, היא המשכת האור לתוך הכלי ועי"ז נעשים בחי' אותיות וציורים בחוש. והדרך השני היא, שעוסק בבחי' הכלי והאות, ועל ידם ממשיך מלמעלה למטה אור להכלי הזה ומאירו כמה דאפשר.

ובענין כח הבינה נאמר משל לאחד שיודע לספר סיפור באיזה צדיק על כל פרטיו ומספר והולך בהתלהבות כאילו היה הסיפור קורה עתה לפניו ממש, ואז כמובן השומעים מקבלים כל ההרגשות וההתפעלות מן הסיפור – זוהי דוגמא של כח הציור וכח ההרגש. אבל למשל כאשר בא אחד שלא כ"כ בקי לספר סיפורים וחסר לו כח הציור ולפיכך נעשה הסיפור יבש וקר וחסר ההרגש הפותח את הלב. וכן הוא בהשגה ובקבלת האור, שכמו

שמרגיש ויכול לצייר טוב יותר עניינים הרוחניים כך גם ההשגה שמקבל אח"כ מהאור האלוקי גדולה ביותר.

אבל צריך האדם לזכור שכח הרגש וציור אין הוא באמת אור ה' כלל, אלא רק התפעלות או דמיון ועם כל זאת היא בחי' טובה להתחלה. כי אור האלוקי האמיתי הוא הרגשת אור ה' ודביקות בה' ואין זה קשור לציור או הרגשים של האדם.

וכאשר האדם עולה מבחי' הבינה לבחי"ב החכמה, ואז מבין שבעצם לא מעניין אותו כ"כ הציור כמו שמעניין אותו האור האמיתי אור ה', ואז הולך ומבטל ולא מחשיב יותר את כל הדמיונות והציורים שמצד גופו, ומשליכם מאתו, אזי נעשית כל ישותו בבחי' עונג וביטול גדול לפי אור ה'. ובדרך כלל מי שכונס בבחי' אלוקות מבטל הציורים שהיו מקודם, ורוצה רק בקרבת אלוקים לי טוב, אבל יש לדעת שצריך תמיד לשתי הדרכים, היינו הבינה עם החכמה.

והנה הכתר הוא בחינת בינה המתקנת, והוא ענין עמוק מי ימצאנו, ורק כדי לשבר קצת את האוזן, נסביר כללות הענין, והוא שמתוך עוצם השראת אור ה' בכתר בא כח הציור, וזה הציור הוא מורה דרך והוא גילוי אמיתי מן השמים מה צריך לעשות, משא"כ בבינה שכל הציורים שבהם הם בבחי' ציורים גשמיים ללא השראת אור ה' והם באים מתוך חושך והתלהבות ואין הם מראים דרך כלל.

ולהבין יותר את ענין הציור שבבינה, דכאשר האדם מסתכל בעינייניו הגשמיים על איזהו דבר רואה רק את בחי' הכלי וזהו ציור בגשם בלבד, ודרגת הבינה היא לראות בדרך עבודה ע"י הציור את נקודת הדמות הרוחני שיש בהחפץ או בהאדם שבו מתבונן, והענין הוא לצייר את הדמות הרוחנית של החפץ ולגלות ציור ודמות להנקודה הפנימית שלו. למשל כאשר האדם מסתכל על הצדיק, אם מכוון להדבק בהצדיק רק כפי המראה החיצוני בלבד דהיינו גודל זקנו או ציור פניו זהו רק ציור החיצוניות בלבד ואין לזה שייכות לרוחניות, ולמעשה מי שנשאר בדרגה זו נופל לחיצוניות ולחיצונים ר"ל ויכול לרדת מהקדושה ר"ל. אבל כאשר מסתכל על הצדיק כדי לקבל ממנו הנהגותיו והיזוק לעבודת ה' מכח קדושתו וללמוד מדרכי עבודתו זהו ציור מתוקן והוא דרגת הבינה.

וכאשר רוצה לעלות משם להחכמה, היינו שהוא עדיין עומד בדרגת הבינה ומצייר הצדיק ודמותו, ומשם מנסה להדבק רק בנקודת אור ה' ומכוון שה' סובב ומסובב הכל וחוזר ע"ז כמה פעמים עד שמגיע כל כולו לדביקות בה', זוהי בחי' החכמה, ואז מאבד כל צלם וצורה וגם מאבד כל רגש והתלהבות כי נכנס עתה לבחי' מנוחה ונחלה, וכבר לא מעניין אותו כל

הציורים כי מה ישוה אור הנר לאור השמש.

אבל מי שנשאר רק במקום הבינה יכול ליפול בהמשך הזמן להגשמה יותר ויותר, משא״כ אם נשאר בבינה רק כדי שיעור, ומשם עושה כל העבודות כדי לעלות לבחי׳ החכמה, לאור ה׳ בלי כל צורה, אזי אדרבה ככל שיזכה לשהות במקום הבינה יותר בבחי׳ ציורים דקדושה ונזהר שלא להגשימם הנה כאשר עולה משם לאור ה׳, אזי תוקף וחלות אור ה׳ רבה ונפלאה עד מאד. והנקודה העמוקה שבזה הענין היא, שכאשר נשאר ותוקע מחשבתו הרבה זמן בבחי׳ הציור ביגיעות ועבודות גדולות אז כאשר עולה אח״כ לחכמה ומשם להכתר נשאר גם הרשימו של הבינה, ואז אור ה׳ שורה עליו ביתר שאת, בהיות כי ישנה גם בחינת אור וגם בחינת ציור, והוא הרשימו שנשאר מן הבינה ואז מגיע לדרגת בינה המתקנת, ואז מכח הבחי׳ של אני ואין שבכתר זוכה להשראה בחוש ובציור ממש בבחי׳ מקום הכתר.

והנה יהודא תתאה הוא בחינת בינה ויחודא עילאה הוא בחינת חכמה, ואע״פ שיחודא עילאה, שהוא בחי׳ חכמה ואור ה׳, הוא למעלה מדרגת יחודא תתאה, מ״מ כתב האדמו״ר האמצעי זצ״ל כי העיקר מבין שתיהם הוא יחודא תתאה דייקא, ולכן העיקר הוא להמשיך את האור האלוקי לבחי׳ הציור, וזה הוא התכלית של המשכת האור. ולכן הדרך הנכון הוא לצייר האור קודם כל בבחי׳ הבינה ולהישאר עם זה הציור ולעלות עד כמה שיכול למקום הכתר, ואז מגודל כח ההשראה משרה אור האלוקות על הרשימו של הציור.

ונמצא ע״פ זאת כי בחי׳ הבינה היא גדולה וחשובה מאד, ואע״פ שישנם בני אדם שעוסקים בכוונות ויחודים, כיוון שדרגת הבינה היא דרגה פחותה ומבזים את אלו שעובדים ה׳ בהתלהבות וע״י בחי׳ הציור דקדושה, אבל לאמיתו של דבר כמו שביארנו אין הם צודקים כלל, כי דרך ההפשטה של עבודת הכוונות ושמות בלבד אינו מספיק, והנה היו צדיקים שעבדו רבות בדרך הבינה, יחודא תתאה. ולעומתם צדיקים שהיו בעלי מוחין נמשכו בעיקר לדרגת החכמה שהיא דרך ההפשטה בלי גוף או ציור, וזה האור קשה להשיגו וגם אורו חלש כי ללא הציור אין לאור מקום לחול עליו. אבל כאשר האדם עובד גם בבחינת הדמיון דקדושה וציורים קדושים והשגת דרכי הצדיקים דמותם ופעלם, אזי אור ה׳ שבא אחריו הוא אור חזק ותקיף ביותר ופעולתו אמת ג״כ. אמנם בענין לימוד הקבלה והכוונות שהוא ענין מופשט ללא ציור, אזי מי שאינו בעל ניסיון או צדיק גמור אין לו כמעט שום השראת האור או דביקות בה׳ מכח זה הלימוד, והא ראיה שמי שפועל בדרך הבינה כמו שצריך, אח״כ כשמגיע לבחי׳ הכתר, זוכה להרגשת תענוג גדולה ביותר והאור

שורה על בחי' חומר וצורה בפועל ממש, כי האדם בעצמו הוא בחי' צורה, והצורה היא הגורמת חלות הקדושה וההשפעות ולא ההפשטה בלבד.

והדרך השלימה היא להרגיש אלוקות גם בבחי' צורה וגם בבחי' דמיון דקדושה, היינו שעוסק בריבוי דמיונות דקדושה, ואח"כ עולה וממשיך מאור ה', אבל להישאר רק בבחי' הבינה אין זה כלום, וכמו"כ להגיע מיד למדרגת החכמה ולבחי' הפשטה בלי שום דמות או ציור גם זה אינו כלום ולא גורם שום השפעות. אבל ההתחלה היא כמו שאמרנו כ"פ שצריך להתחיל בצד ימין שהוא חכמה, דהיינו לכוין לעשות רק רצון ה' בלבד, ומשם להתחיל ביגיעות והתלהבות ע"י דמיונות קדושות, ואח"כ משם להמשיך על עצמו אור החכמה עם הרשימו של בחי' הבינה.

ולכן להגיע למקום החכמה ולבחי' ההפשטה אין זה עיקר העבודה, כי הגם שעבודת ההפשטה קשה היא ביותר, בהיותה היפך הטבע שבעולם, אבל עיקר היגיעה צריך להיות בכניסה בכל כוחו לבחי' הבינה בכמה שיותר השראה של ציורים קדושים, וזהו העיקר, ואח"כ החכמה היא תשלום הענין. ואליבא דאמת, כאשר מתייגע האדם בבחי' בינה כדבעי, כבר נעשה אצלו רצון והבנה שצריך את בחי' החכמה כדי להשלימו, כי כמו שהחכמה צריך להבינה גם הבינה צריך להחכמה.

והנה הסוד והתכלית האמיתי הוא שכל האורות הללו יגיעו לבחי' ז"א, ויהיו בבחינת נשמה אל הז"א. והנה ישנם הרבה בני אדם העובדים את ה' בביטול גמור ובדביקות עצומה, אבל הם אינם בעלי השגה כי לא עבדו כ"כ על בחינת הבינה, ולכן הם מלאים אור אבל אין להם דרך להשרות את האור כדבעי על בחי' החומר וצורה, ולכן אינם מרגישים או פועלים כלום במציאות אלא רק בדרך הפשטה, בבחי' יחודא עילאה בלבד ולא בבחי' יחודא תתאה, ולמעשה אין זו הדרך השלימה, כי התורה לאו בשמים היא אלא אדרבה רצה השי"ת להשרות שכינתו דוקא בתחתונים, בבחינת אור שבתוך הכלים, ולכן ישנה חשיבות גדולה ללמוד כל העניינים הנוגעים לסדר העולמות וכל הבחינות והדרגות על מנת שידע איך נעשה השראת אור ה'. וצריך לזכור שהתכלית הוא להגיע לדביקות בהשי"ת ולביטול הקליפות והדינים והורדת השפעות, וכל זה תלוי בהבנת העניינים בעיון כמה שאפשר. וזהו סוד המרכבה, היינו שמבין תרכובת כל העולמות בדרך העבודה ועי"ז מגיע לקיים ואהבת את ה' אלוקיך.

טז. ביטול הצורה ע"י היחוד

ידוע שהצדיקים רואים רק מציאות השי"ת בעולם ותו לא, דכל העולם הוא רק מציאות הוי"ה ב"ה, אלא שהנברא הוא בגדר חידוש,

והשי"ת ברא אותו על דרך שיוכל להרגיש שיש נבראים ויש בורא. אבל עכשיו,אחרי שעשה הקב"ה שמצדנו אנו מרגישים את מציאות הפירוד, אזי הוא באמת מציאות אמיתית מצדנו, וכן איתא בכתבי הצמח צדק זי"ע.

והנה בעל הלשם ביאר הענין בדרך זו, והוא – שיש בחי' ריבוי ויש בחי' יחוד, והנה ע"י שהאדם שחושב שיש מציאות אמיתי להבריאה גורם לריבוי, והתכלית הוא לדעת שיש רק בחי' יחוד, ובזה תלויה הגאולה, דהיינו שנצא מבחינת הריבוי ונכנס להשגת היחוד. דממקום הריבוי והפירוד נמשכות כל הנפילות שיש להנברא, כי כאשר הנברא נותן ישות לבריאה ע"י זה נופל לחשכות, והתיקון לזה הוא לבטל מציאות הבריאה.

והנה הבעש"ט הקדוש גילה שתיקונו של האדם הוא שיתקן עצמו ע"י תורה, תפילה ותשובה, בבחי' ממעלה למטה בבחי' ראש תוך וסוף, וע"י זה יכופר עוונותיו, ואם יעשה כן כל ימיו יכופרו כל עוונותיו ויוכל להשפיע שפע גדול להעולם. ואם עדיין חסרה לו שלימות הישועה, זהו סימן שעדיין לא תיקן הדבר בשורשו. כגון מי שאין לו ילדים צריך לתקן בחינת היסוד, וכדומה.

והנה האר"י ז"ל גילה כיצד לתקן ע"פ הקבלה כל בחי' הא"ק ואבי"ע של כל הי' ספירות שבאדם, דתכלית כל הקבלה היא להגיע לעבודת היחוד וזה סוד חכמת הקבלה, דהיינו להשיג ולהמשיך האור האלוקי ע"י סוד היחוד. וכמו"כ התכלית הוא לבטל את בחי' הריבוי שבבריאה היינו ריבוי הנבראים וכל הפרטים ופרטי פרטים של העולם הזה, וע"י זה זוכה להשגת היחוד, וכל זה נעשה ע"י תיקון המעשים וכוונות היחודים.

וכאשר האדם מקיים כל המצוות כראוי ממש בלי שום פגם, אין סיבה שלא יגיע לדרגת אריך שהיא דרגת היחוד השלם, אלא שהאדם נוטה ליפול לבחי' ישות שהיא בחי' חשכות וריבוי, שהיא בחינת עולם הזה.

ואמר בעל ה"ישמח משה" שהבעש"ט הק' הנהיג שבשעת מילת "אחד" שבקר"ש צריך האדם לייחד ולאחד כל הידיעות שיש לו בעבודה והכל במילת "אחד", ולעשות מהכל יחוד אחד, ולכן היו כמה צדיקים שעל מילת "אחד" האריכו שעות רבות. וכמובן שאפשר לעשות יחוד כזה גם בזמנים אחרים אבל הזמן המוכשר ביותר הוא בשעת קריאת שמע. וכמו"כ זמן קריאת שמע שעל המיטה הוא זמן היחוד השלם בינו לבין קונו כי מפקיד שם נשמתו בידי קונו.

ולמעשה סוד היחוד השלם הוא תלוי בתשובה שלימה, דהנה התשובה הוא בחינת קוצו של יו"ד של שם הוי"ה, וצריך כל יום ויום לשוב מחדש בתשובה שלימה. והתכלית של התשובה הוא להגיע לבחי' הדרגה של

כימי השמים על הארץ (דברים י"א), דהיינו – להיות בשמים ולחיות בארץ, ועי"ז השפע בא מאליו, כי נעשה כעין צינור מעולמות העליונים, בהיות שהוא אחוז שם בחוזקה.

והנה איתא בגמ' (ברכות ל"א ע"א) דרבי עקיבא בשעת תפילתו היה עושה הרבה מאד כריעות והשתחויות עד שהיה אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת, ופירוש הענין שכשהצדיק מגיע לדרגת היחוד האמיתי אינו מרגיש שיש עולם כלל, אלא רק תענוג אלוקי גדול ביותר, ויכול להשאר כך במשך כל היום כולו, ולפיכך היו צדיקים שהיו כ"כ בהתפשטות שעות רבות עד שהיו יכולים להמשיך ישועות בלי שום יגיעה כי הכל נכלל בהיחוד. וכמו כן ביאר הר' אברהם אבולעפיא זי"ע שבשעת היחוד, כאשר האדם באמת מגיע לדרגת היחוד השלם ומרגיש האור ומבין בדעתו שזו היא התגלות אמיתית, אזי צריך לכרוע ולהשתחוות וע"י זה גורם שההשפעה תמשך עליו כראוי וזה נקרא הלבשת האור. וזה מגיע דווקא ע"י עבודת היחוד שהוא צירוף של עבודת התשובה יחד עם היחודים והעליות.

והנה הרגשת אור התענוג הוא תחילת המשכת האור, ומשם יש לפעמים בחי' ראיה ולפעמים בחינת שמיעה, ואח"כ צריך לכרוע ולהשתחוות, וסוד ענין הכריעה הוא הכנעה לפני האור בכדי שהאור יוכל להשפיע במלואו. ובזמן תיקון חצות כאשר רוב העולם ישנים, והעובד ה' שקם לתיקון חצות נמצא בבחי' גילוי לעומת בני האדם שישנים, ולכן כדי לזכות לזו ההתגלות והמשכת האור שישנה יש ענין לכרוע ולהשתחוות בזמן תיקון חצות.

וצריך לדעת כי שעת היחוד היא הגאולה הפרטית של כל אחד ואחד, דהיינו שהתשובה ויחוד ה' היא הדרך היחידה שעל ידה אפשר להאדם לצאת מגלותו הפרטית ולהגיע לבחי' הגאולה הפרטית שלו. אבל צריך גם לזכור ולדעת שלא יועילו לו כל היחודים והעבודות כל זמן שאינו נשמר בשמירה מעולה מהחטאים, כי עוונותיו אינם נותנים לבחי' היחוד להשפיע עליו והוא נופל שוב לבחי' עולם הזה. לכן עם עבודת היחודים צריך גם לשוב בתשובה שלימה.

יז. השראת אור ה' ע"י שמבטל עצמו

והנה ישנה עוד דרך בעבודה שנקראת על שם הפסוק (בראשית א') והארץ היתה תוהו ובוהו וכו', ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, והוא הענין שעל ידי שמפקיר עצמו בבחינת תוהו ובוהו, אזי מתוך כך יכול להשרות עליו בחינת רוח אלקים.

והענין הוא כי ישנן שתי דרגות בעבודה, הא' היא עבודת

היחוד והיא הנקראת בחי' יוסף וצריך עימה ג"כ לחזור בתשובה, אלא שיש בזו הדרך קושי אחד גדול, דקשה מאד לעשות תשובה שלימה לגמרי. אבל הדרך הב' היא עבודת הביטול והיא הנקראת בחי' דוד, היינו שמפקיר עצמו לגמרי להשי"ת עד שרוח ה' באה ושורה עליו מתוך הביטול המוחלט.

ולמעשה דרך העבודה שמפקיר את עצמו הוא ענין טמיר ונעלם, כי צריך להפקיר את עצמו בדרגה כה גבוהה עד שנעשה ממש בבחי' מת, ואח"כ צריך הוא לייחד באות אל"ף, ומזה נעשה אצלו בחינת תחיית המתים וע"י זה שורה עליו טל התחיה ואור ה'.

והנה הדרך הנכון בזה, ראשית כל להתחיל בעבודת היחוד, דהיינו שישוב תשובה אמיתית ויכנוס לכוונת היחוד בכל תוקף, ואח"כ יעזוב עבודה זו ויכוון שבעצם כל כולו הבל ואינו שווה דבר ומתבטל לגמרי להשי"ת והוא מדרגת דוד, וע"י זה גילוי האור יכול להיות אמיתי ומושלם. אבל כאשר האדם לאחר היחוד מתחיל לחפש גילויים והשפעות והוא להוט אחרי האור, אזי יוכל ע"י זה ליפול לבחי' ישות וגאוה, ואח"כ יוכל ג"כ ליפול לבחי' מיתה היינו מיתת הלב ובחי' יאוש, ולפיכך צריך תמיד אחרי היחוד לסיים במחשבת ביטול וחלישות הדעת, וזו היא מידת יעקב שהוא אמת, דהיינו אל"ף ומ"ת – דהוא בבחינת מ"ת בסוד הביטול הגמור כנ"ל.

יח. העמקה בדרך הבינה

בעמקות הבנת ענין הבינה יש עוד נופך להוסיף בזה. דהנה בחינת השגת החכמה היא אור העונג, והשגת אור הכתר הוא בחי' התענוג. אבל בינה היא בחי' החיפוש אחר האור, להיות נכלל עם ה' בדרך הרגשת ישות דקדושה, ע"י עבודתו ויגיעתו. משל לאדם שמתפלל ואומר לדוגמא הפסוק "אשרי יושבי ביתך" וכו' ומרגיש אור החיבור ע"י המילים, ואם יום אחד כאשר מתפלל אותם המילים ומשום מה לא מרגיש כ"כ את האור, והוא רוצה לחזור ולהגיד את המילים שוב כדי להרגיש האור שנית, הנה מקובל בענין זה מפי הבעש"ט הק' שאין לחזור על המילים, כי צריך להאמין שהמילים בקריאתם לבד גם כן פועלים בשמים, ולכן אין זה נכון שיאמרם שוב רק כדי שירגיש איזה אור כל שהוא. ומה שהאדם אינו חוזר וממשיך להלן בתפילתו, אזי ע"י זה גופא שעמל והתאפק וקיים דברי הבעש"ט הק', ע"י זו העבודה יכול להגיע להרגשת ישות דקדושה ו"גישמאק". וזו ההרגשה היא בחי' אור הבינה, דהיינו היגיעה וביקוש האור דקדושה בבחי' ישות ובהרגשת הצלחה.

וכמו"כ בענין המשכת האור דמקיף דחיה, אשר ע"ז דיברנו (עיין מאמר דרך היחוד תשס"ו), שצריך להכניס אויר לריאות, וכאשר ממשיך ומכריח עצמו ביגיעה להחזיק נשמתו ככל שאפשר ואפילו יותר מכדי יכולתו, אזי האויר שהוא בחי' האור שבא לריאותיו, יורד ובוקע במקום הפרסה והולך ומתפשט לכל הנה"י שלו ומתמלא באור, והיו צדיקים שהיו עושים כן עד שהיו מתעלפים. וזו העבודה היא בחי' עבודה בכח בדרך היש. וההבדל בין אור הבינה לאור החכמה הוא שאור החכמה הוא בחי' אור אלוקי, ואור הבינה הוא בבחי' אש אלוקי.

והנה כאשר האדם מתפלל בהתלהבות, עד שמרוב התפעלות או הרגשת האור הוא מכה בידיו, זה הענין הוא בבחינת הדרגה דאבא ואימא, כי יד ימין היא כנגד אבא ויד שמאל היא כנגד בינה, ואלו התנועות הם כעין בחינת אש דקדושה.

וכאשר האדם נותן יד להשני, הוא בבחי' יסוד האש דבינה, הקשורה למקום הידים של או"א, ולכן מכח אש זו יכול להשפיע להשני. והיה אומר רבינו ז"ל שע"י נתינת היד היה יכול לדעת הכל על האדם וגם להשפיע לו הארת הקדושה.

וצריך למעשה להשתדל להרגיש את שני בחינות האור, כי אור החכמה הוא אור חלש ואינו יכול להישאר לאורך זמן בהיותו מופשט, לכן צריך לדרגת הבינה. וכמו"כ בבינה בהיות שעבודתה היא ע"י בחי' ישות, ואינו דבוק ממש בה', והרי אין בזה כשלעצמו כלום, ולכן צריך לעלות משם להחכמה, ולפיכך צריך לשלב תמיד לשתי הבחי'.

והנה ישנם אורות שהם בבחי' אורות התיקון, דהיינו שמתוך התיקון הוא מקבל האור והשפע. אבל יש גם בחינת אורות דשבירה, דהיינו כאשר בא לאדם נסיון ומתגבר עליו, אזי זה האור שבא ע"י ההתגברות הוא בחינת אור השבירה, והוא אור שנולד מתוך מצבו בעולם השבירה והוא מקבל זה האור ע"י ההתגברות. והנה כאשר האדם מרגיש שנפל בדעתו, ומכח זה לוחם מלחמות ה' ומתגבר, זהו הנקרא תשובה מיראה וזו דרגה חשובה. אבל עוד יותר נעלה מזה הוא בחי' הצדיק שכאשר מרגיש בנפילה אינו מתפעל ונשבר ומתאבל מזו הנפילה או מעצם הנסיון שבא לידו כי תקוע לו חזק באמונתו וידיעתו שזה רק גילוי מן השמים, המראה לו דרך שצריך לתקן איזה ענין, ואז ע"י שמתגבר ומתקן הענין יכול לקבל ע"י זה אור השבירה, ודרגתו היא במקום אבא ואימא, משא"כ מי שמצטער ביותר דרגתו רק בנה"י.

והנה כאשר האדם הוא בבחי' הבינה והאש, הוא יכול להשפיע בנקל להשני כי אי אפשר להשפיע לשני בלי שיש לו עצמו בחי' ההשפעה שהיא בחי'

הבינה, שהיא בסוד האש, ולכן בדרגת חכמה שהיא בחי' ביטול הישות בלבד קשה מאד להשפיע.והוא הענין ששורש משיח בן יוסף הוא לתקן ע"י בחי' הראש, כי הוא המוחין והחכמה, ודרך בחינת משיח בן דוד הוא בדרך תיקון הלב, והוא בחינת אש, וזו הדרך השניה של האש צריך ללומדה כי חשיבותה רבה עד מאד לענין קבלת והשראת האורות.

ומכיון שכח הבינה שהוא בחי' האש יסודו בבחי' הישות דקדושה, לפיכך הבינה פותחת בהאדם כוחות אדירים דקדושה, בהיות שאז שורה עליו ישות דקדושה בתקיפות, משא"כ בבחי' החכמה שהיא מופשטת בלי כלים, אין השפעתה ניכרת מיד. וכמו כן צעקה ודיבור הם בבינה, ושתיקה והעמקה הם בחכמה.

ובענין כח הבינה בהיות שיסודו יגיעה ומסירות נפש, יכול גם לעורר כוחות שכנגד הטבע ממש, ולעשות דברים שאינו רגיל בהם, בבחי' הנצח הקשור לבינה (והוד לחכמה), ולכן יש בחינת ניצוח במקום הבינה, והוא ענין לנצח תמיד ולהגיע גם למקום שלא הצליחו לנצח להגיע לאליו עד עתה.

עוד בחינה בענין דרגת הבינה, דלפעמים האדם נמצא בבחי' חכמה והוא מרגיש בבחי' אור אין סוף ואין לו כלים לזה האור, אזי צריך להשתמש בכח הבינה, דהיינו שיהיה קשור להשי"ת אפי' שאין מרגיש עתה בחי' הכלים והוא כמוסר נפשו. ואם עדיין אינו מצליח לשית עצה בנפשו כי אין לו בחי' כלים כלל, בהיותו במקום החכמה, אזי העצה היא לצאת ולהסתלק מבחי' האור, כיון שיכול שיכול ליפול ולהתרחק מהשי"ת באשר הוא בלא כלים, ומכח פחד זה עוזב קימעה את האור ונכנס לבחי' הכלים, וזוהי ג"כ עבודת הבינה, עבודת הכלים.

והנה אור החכמה מביא לאדם תשוקה להתקשר לבחי' האור ולדרגות יותר גדולות עד א"ס, כי לא מרגיש בעצמו בחי' ישות כאשר השיג משהו, אבל בבחי' הבינה אפי' ע"י מעט השגות מרגיש הרבה ישות דקדושה, ולכן לא נמשך לחפש אחרי האור לרוב כמו בבחי' החכמה.

והנה מי שקשה לו לילך עם הרגשת ישות דקדושה יכול קצת להשיג את דרך הבינה, ע"י שיעורר בעצמו תשוקה לענייני הבינה, ויתחיל בהרבה דיבורים וצעקות דקדושה למשך זמן או בלימוד או בתפילה. גם צריך לזכור שהבינה פותחת את בחי' החכמה, דהיינו שאח"כ אפשר גם להמשיך אורות יותר גבוהים דחכמה. וכמו"כ האותיות גם הם נכללים בבינה בהיותם בבחי' ישות וחוש הראות וגורמים להשפעת האש ביותר. אבל לאמיתו של דבר בחי' האותיות היא שילוב בחי' בינה וחכמה גם יחד כי בתוך האות ישנו אור אלוקי ממש. ולכן דרך האותיות היא דרך עיקרית מאד בהשגת האור.

והרב אברהם אבולעפיה זי"ע כתב, שאותיות עצמן יותר קרובות לבינה בהיותן מוחשיות. אבל עצם כתיבת האותיות ממש היא בחינת בינה, מה שאין כן כתיבה בלי הבנה היא בחינת בינה בשילוב החכמה בהיותו בביטול, כיון שאינו מבין.

והיו צדיקים שהיו יכולים דרך הכתיבה להוריד שפע הפועל כמו קמיעות, ולא כתבו שם שמות או השבעות רק בדרך היחוד כוונו בהאותיות בשעת הכתיבה ועל ידי זה נפתח צינור ההשפעה, אמנם אין זו עבודה קלה.

יט. אורות המורגשים בחוש

בענין דרך הבינה שהיא דרך הרגש יש להוסיף גם ענייני החושים שיש באדם אשר יכולים לעזור מאד לקבלת הרגשים חזקים דקדושה. והם חוש הראייה, השמיעה, והדיבור. אבל חוש המישוש קשור יותר לחומריות הגוף, וכן חוש הריח, אמנם כאשר ישנה הרגשת קדושה בבחי' מישוש או ריח, כגון נתינת יד, או הרחת מיני בשמים בזמנים המסוגלים, בכוחם להשפיע על האדם עוד יותר מראיה שמיעה ודיבור.

וצריכין לידע כי במצב זה כבר אסור לקרוא לאלו האורות אלוקות, כי הגם שבודאי הם גילויים של קדושה, אך ברגע שקוראים זאת הבחי' אור ממש, נעשית מזה כבר בחי' הגשמה, ולכן כאשר כונסים לבחי' המקומות של אורות האלוקיים האמיתים מותר לקרוא לאורות אלו אור ה', וכל זה שהם עדיין מופשטים ולא מוחשים, אבל האור הזה דבחי' החושים הוא בחי' נפרד ואסור לקראתו אלוקות ח"ו.

וצריך לדעת שכאשר משתמש באורות הללו בלי עבודת הביטול או בלא דביקות הוא מהפגמים החמורים שבתורה, בהיות שהוא משורש הקלי' דע"ז. וכמו"כ בענייני רפואות, גם מי שחולה מאד אסור לו בשום פנים ואופן להתשמש בכוחות רוחניים האסורים.

וישנם מקובלים שהיו כותבים שמות המלאכים ארגמ"ן, בזמן ק"ש שעל המיטה כדי להרגיש בחוש שמירת אלו המלאכים עליהם, והיו כותבים זאת בצורה של חריטה שאפשר להרגיש בהאצבע כאשר עוברת עליהם.

וכאשר משתמשים באורות וחושים לשם שמים גרידא בדבקות וביטול, אזי מקבל האדם את השפעת הקדושה בצורה מורגשת יותר ומשפיע בו ביותר, ולמעשה ככל שמשתמש בהחוש ביותר, הוא משפיע בו יותר. והמשפיעים בדרך הבינה מעבירים את השפעתם בדר"כ דרך הידים, וכמו"כ ברכת הכוהנים שהיא המשכה מיסוד אבא ואימא, היא ג"כ בחי' השפעה דרך הידים.

כ. דרך להמשיך תשובה לשואל

הנה כאשר הצדיק מכוון בהיחוד אזי הוא מוריד האור וממשיכו לתוך הכלים, והכלים הם בחינת אותיות, והם בחינת השכל שיש לו להצדיק, וככל שיש לו ידיעות ומושגים יותר בתורה כך הכלים גדולים ביותר, אבל בחי' השראת האור תלוי בעיקר על איכות האור שממשיך להכלים ולא בהכמות. והגם שאמרנו שצריך תמיד לבחי' הכלים, כי בלא הכלים אין על מה להשרות את האור, מ"מ העיקר הוא האור ואיכותו, כי כלים בלי אור הינם כלום.

ויש מכוונים שעוסקים בכוונות אבל בחי' האור שהם ממשיכים, שהוא בחינת עליית הנפש שיש להם בשעת הכוונות, קטן ביותר, אבל ישנם צדיקים גדולים במעלה שעושים עבודות והפשטות וממשיכים להכלים אור גדול ועצום. והכלים הם בחינת עשיה, ולכן רוב האורות נמשכים בא"ק ואבי"ע דעשיה, וכל צדיק משפיע כפי איכות האור שמוריד, וכאשר האור המושפע מגיע מעולם היצירה, הוא כבר בגדר נבואה ממש וישנם צדיקים בעלי השגה גדולים שיכולים להבחין אצל צדיקים אחרים או על עצמם מאיזה מקום הגיע האור.

והנה ישנה דרך להוריד האור ולעשות מהאור עצמו בחי' כלים, ויש דרך שניה והיא להוריד האור על הכלים, ודרך שלישית היא להלביש הכלים על האור.

ודוגמא להורדת האור: כגון אם אחד בא לצדיק ואומר שאין לו כ"כ חשק ללמוד ואינו יודע מה יעשה, אזי אלו האותיות של בקשתו ואמירתו גורמים לעורר בחי' מ"ן שעולה למעלה. והגם שאין זה נקרא עליית מ"ן אמיתית, אבל אין ספק שכל תפילה מעלה מ"ן באיזה בחי'. ואחרי עליית המ"ן נמשכת בחי' מ"ד, שהם בחי' חב"ד, וזה החב"ד יוצא ממקום המצח, ממקום אור מ"ה החדש. ואלו בחי' המוחין וההשפעה נעשין מיד ממש, תוך כדי דיבור מסיום התפילה או הבקשה, ולמעשה בזה ישנה התשובה להשאלה. והצדיק אשר מסתכל על האדם השואל במקום מצחו, יכול להבחין בהתשובה, ואז משגת בחינת הבינה את תשובתו וכותבת ומציירת זאת לאותיות ומילים בהם יוכל הצדיק להשיב על נכון דבר ה'.

והנה ישנה גם דרך שהצדיק ישמע לבקשת האדם ויתפלל עליו, ואח"כ מכח תפילת הצדיק מקבל הצדיק תשובה מן השמים ומוסרה באותיות ומילים להאדם, אבל זו דרגה קשה יותר, דאחד מהתנאים הוא שצריך לזה התקשרות גדולה ונאמנה להאדם השואל. ובכדי שתהיה התחברות כזו צריכין להיות האדם והצדיק לבד ביחד בבחי' יחידות, כי אז פועל הדבר בחוזקה לקשר ולחבר את

השניים בבחי׳ גבוהה, וכן הענין תלוי בכמה זמן נמשך היחידות, כי אם נמשך היחידות כמה שעות אין ספק שיכול להתהוות קשר של קיימא.

ויש גם דרך שהצדיק יכול לכנוס לבחי׳ ביטול גמור, ואז נעשה מחובר לנשמות ישראל וממילא גם מקושר לזה האדם שלפניו הכלול בכלל נשמות ישראל. וכמו״כ היו צדיקים גדולים שהיו כיורדי המרכבה דהיינו שנשמתם היתה כלולה מכלל ישראל, ואז בשעת התשובה שקיבלו היו יכולים להשיג מיד ועל נכון תוכן התשובה, ואיך למוסרה להאדם, אבל כאמור שתי הדרכים האלו אינם פשוטים כלל וכלל.

עכ״פ בזמן שהצדיק מקבל התשובה והבינה מהפכת זאת לאותיות, אז אלו האותיות נעשים לבחי׳ הכלים, וזוהי הדרך הראשונה שאמרנו שמהפך את האור עצמו לכלים.

והנה כשמשיג הצדיק את תשובתו ע״י ההסתכלות במצח האדם במקום האור מ״ה שבמצחו, למעשה זה האור צריך לעבור בבחינת עקודים נקודים וברודים, וכאשר מגיע לבחינת ברודים הוא בבחי׳ התשובה האמיתית והמובנת. והענין הוא, שכל הורדת אור מן השמים עובר תמיד את כל סדר ההשתלשלות המבואר בעץ חיים, מלמעלה למטה, ממקום מ״ה מבחינת מצח דא״ק ומשם לעקודים ונקודים עד הברודים.

והנה לפעמים הצדיק אינו מצליח להשיג את התשובה, והוא תלוי בעיקר בבחי׳ הזיכוך שלו במקום ובזמן, אבל אם הצדיק משיג עכ״פ תשובה לפי בחי׳ אור המוחין שיוצא ממצח האדם, ומצליח להורידו עד עקודים זהו כבר בגדר קבלת תשובה. ועתה מה שהצדיק צריך לעשות הוא להפוך התשובה מבחי׳ עקודים לאותיות, והוא באחת משתי דרכים, הראשונה היא שהצדיק מכח תורתו ודביקותו בה׳, מהפך הדבר במוחו עד אשר מתברר ומאיר לו אמיתת הענין עד שנעשו במוחו אותיות התשובה. או יש דרך אחרת והיא שהצדיק פותח ספר, ועדיף לזה חומש או תהלים, כי תהלים נחשב בחינת מלכות הכוללת את התורה, ואז ישתדל לפי הפסוק שנפתח לו להבין ולברר הארת האור ולפי״ז לתרגמו לתשובה ברורה.

ונחזור ונבאר קצת ביתר עיון את הדרך הראשונה, דהיינו בה משיג הצדיק את התשובה במוחו בלבד, ומכח תורתו בלי לפתוח בספר, וניתן עתה לזה משל להבין עמקות הענין, לדוגמא כאשר האדם שואל להצדיק עצה כי אין לו חשק ללמוד, אזי הצדיק בשעת הסתכלותו על מצחו משתדל לפי ידיעותיו בענין החשק ללימוד התורה הק׳ לעבור במחשבתו למשל על כמה מקורות ומאמרי חז״ל בענין חשק הלימוד, ויכול גם לחשוב על הענין של לימוד בעיון ולחדש חידושים שיכולים

להביא למתיקות גדולה ולהרבות החשק, או יכול להזכר בדברי מוהר"ן ז"ל שע"י ריבוי אהבת ישראל נהיה חשק ללמוד, ובעוד כמה מהלכים, ואז הענין הוא להלביש במתינות את ההארה שבמצחו של האדם על כל אחד מהמקורות והעצות, וכאשר מבחין שבאחד המקורות והמהלכים נכנסו האורות להכלים ומאירה תשובתו, אזי לכאורה נתגלה שזה או דומה לו היא התשובה. וככל שהוא מזוכך יותר, כך תהא לו הבחנה בעניינים אלו מהם התשובות האמיתיות.

ואז כאשר מוציא הצדיק מפיו את מילות התשובה אל זה האדם, אם מורגש שהאדם מקבל בחינת הארה אלוקית אמיתית והרגשת מנוחה בענין, אזי לכאו' זוהי התשובה הנכונה.

ונמשיך ונבאר עוד ענין, ויסוד חשוב ביותר בכל הנוגע לכאן, והוא שצריך לדעת שמה שחסר להאדם ומה שנשמתו צועקת, הוא בדרך כלל לא מה שנשמע מפיו ע"פ פשט, וניקח דוגמא למשל, שמבקש האדם מהצדיק עצה כי לא מוצא חשק ללימוד התורה, אז כמובן לכאורה אדם זה צריך להיות ירא שמים ומקיים מצוות ומתפלל ועושה חסדים וכו', ואם כן מדוע שלא יהא לו חשק ללמוד, אלא משמע שמונח בזה יותר עמקות, והוא שלכאורה האדם הזה פגום באיזה בחי' בפנימיותו, ואולי הוא מתפלל

אבל אינו מתפלל כראוי, ואולי אינו מקדיש זמן ללמוד מוסר וחסידות, או שהוא טועה הוא באיזה ענין ע"פ דרכי העבודה הגורם לחשכות ועצלות, כמו שמירת הברית וכו'. ולכן, לאמיתו של דבר צריך להשיג את בחי' נפשו ונשמתו של האדם בהבנה עמוקה ולעמוד על טיבו, ועי"ז בהדרגה ובס"ד יוכל להגיע לכמה נקודות החסרות, וכשיורד לשורש הענין של השאלה ושל הפגמים יוכל בס"ד לעזור ולהושיע.

והנה צריכין לידע, כי בחי' הנ"ל הוא הנקרא בחינת הכתר של הצדיק, דהיינו שהצדיק משתמש בבחי' מוחין דקדושה כדי להבחין ולברר את מקום ודרגת הקדושה של האדם שלפניו. ולכן הגם שאמת הוא מה שאמרנו שהצדיק משיג את התשובה במקום בינה, אבל זהו רק סוף ההשגה, כי תחילת התשובה תלוי בבחי' המוחין בדרגת הכתר כדי להשיג מתוך אור התענוג העליון את שורש הענין. והחלק השני הוא כאשר מוסר את הדברים להאדם במילים שיוכל להבין וזוהי בחי' הבינה.

אבל לתת תשובה מיד לשאלה בלי שום בירור ע"פ אורות העליונים, דהיינו לדוגמא להגיד שלכאורה לחשק התורה צריך ללמוד כמה שעות ביום בעיון, זוהי תשובה בדרגת בינה בלבד, בלי הבנת שורש ונקודת הבעיה האמיתית, לכן דרך זו לא רצויה לכתחילה.

הנה כשהולך לקבר הצדיק, אזי מי שהוא בעל דרגה, ההארה שמקבל מן הצדיק יכולה לכלול כמה תשובות לענייניו, ואם הוא בעל השגה וכ"ש כאשר עושה היחוד הנכון ויכול להוריד אור שנכנס מיד לכלים, יוכל לקבל תשובה ברורה ממש. אבל מי שאינו בר הכי נשאר עם הארת הצדיק בחיצוניותו בלבד.

והנה כשמגיע לקבר הצדיק צריך לעשות בדומה לכל מה שאמרנו לעיל, דהיינו קודם כל לעמוד בבחי' ביטול גמור מול קבר הצדיק, ואז ישתמש בכמה מאמרי חז"ל שיש במוחו, עד שבסוף בס"ד יאירו לו כמה תשובות, והאמת היא שככל ששוהה שם אצל הצדיק התשובה האמיתית מתחילה לבעור כשלהבת אש קודש.

כלל הדבר, ככל שהאדם לומד יותר לכנוס לאור העונג שהוא בכתר, כך יכול להמשיך האור ביותר, עד בחי' הכלים, ויוכל להמשיך את האור להכלים כדבעי, כי הכל תלוי בשורש ופנימיות הנקודה של הענין. אבל ככל שלא מצליח בזה ונמצא בעולמות יותר תחתונים כך גם התשובה תהיה כללית ואפשר שלא תפתור הבעיה לזמן מרובה, כיון שמקור התשובה אינו בבחי' אור ה'. ולכן כדאי מאד לבעל נפש ללמוד סדר המשכת האור עד למטה למקום האותיות שהוא בחי' הבינה.

ולכן היו כמה צדיקים שהיו שואלים אותם ענין אחד וענו להם בנושא אחר לגמרי בענין שלכאורה אינו קשור, אבל ידעו הם ברוח קדשם את שורש הענין שרק שם הוא התיקון, ואז עי"ז הצליחו בס"ד להכניס האורות להכלים.

כא. בענין השתטחות על קבר צדיק

והנה בספרו של הרב דוד בן ר"י החסיד הנ"ל (דף כ"ב ע"ב) מביא לדברי האר"י הק' משער רוה"ק, דכאשר מכוין בשעת ההשתטחות על קבר הצדיק, יכוין שגם הצדיק משטח בקברו, ויכווין שהצדיק משטח עצמותיו והוזר לחיים. וצריך להבין ענין זה שאינו פשוט ואינו כמשמעו, אלא שזו בחי' הקשורה רק לנפשו של הצדיק, והסוד בזה הענין, דלהתקשר להצדיק בשלימות א"א אלא דרך שארית גופו.

והנה ענין זה צריך לבארו, דהרי כתוב בתורה הק' שאסור לדבר אל המת והוא הלאו דאוב וידעוני, אלא שענין ההשתטחות אינו קשור להגוף ממש אלא לחלק הנפש דנפש שנשאר מן המת ומרחף על גופו שבקבר והוא נקרא הבלא דגרמי (עיין ע"ח שער ה' פ"ה). אבל כתב ע"ז הרב פתייה ז"ל, שמי שאכן מכווין כן יכול להביא עליו אחיזה גדולה מאד של הקלי'. וביאור הדבר, דיכול האדם להיכשל באיסור דורש אל המתים

כאשר מתקשר לבחי' הנפש דנפש של הצדיק ותו לא, אבל מי שמתקשר לצדיק וממשיך לבחי' הצדיק אורות יותר גבוהים בסוד טל התחייה, וממשיך זאת הבחי' לבחינת אבריו של הצדיק ע"י שמתקשר גם לחלקי נשמתו היותר גבוהים מדרגת המלכות שהיא הבלא דגרמי, בזה אין אחיזה של הקלי' וזו דרך ההשתטחות המותרת.

ואליבא דאמת גם מי שרק מתקשר להצדיק דרך בחי' נפש דנפש יכול גם הוא לזכות לגילויים גדולים, רק מחמת שיש שם אחיזה גדולה להס"א, הרי הוא בכלל האיסור של דורש אל המתים.

ולכן, בזמן ההשתטחות צריך להתחיל ההתקשרות בדרגת מלכות, דהיא בחי' הבלא דגרמי, ואח"כ ע"י הכוונות ממשיך להוריד אורות הנפש היותר עליונים, ומכוין להשפיע על הצדיק מאורות אלו, ומכח זה מקבל חיות ומשתטחין אבריו בקבר. אבל מי שאינו יודע לייחד ומכוין להתקשר להצדיק בדרגת הבלא דגרמי בלבד עובר על איסור דורש אל המתים כנ"ל, וזה פירוש דברי האר"י (בשער הכוונות) שצריך לכוין בשעת ההשתטחות איך שהצדיק מקבל אור עליון ועי"ז משתטחין אבריו.

ועוד אפשר לפרש, דעיקר האיסור הוא התקשרות לצורה, והדרך המותרת היא להמשיך את האור האלוקי על הצורה ולהתקשר לאור האלוקי השורה על הצורה, ולא להצורה בעצמה, והסיבה היא ע"ד שהזכרנו, שבחי' הצורה היא מעולם הדמיון וקשורה לעולמות בי"ע ויסודה הבל וחשכות, משא"כ פנימיות הצורה היא בחי' האור האלוקי האמיתי.

וממשיך הרב דוד ז"ל (שם), ואומר שצריך להתקשר לבחינת אדם הראשון כפי מקומו, ופירוש הענין הוא שאדם הראשון הוא בסוד א"ק שהוא המאחד בין יחודא עילאה לבין יחודא תתאה, וא"ק הוא בחינת א"ס ב"ה, וצריך להתקשר לבחינת א"ס בביטול גמור בשעת ההשתטחות.

ולכן הדרך הנכונה להתקשרות היא קודם כל להתקשר להצדיק ע"י שמצייר דמותו לפניו, כאילו עומד לפניו ממש, וענין זה הוא יותר נקל במקצת בהיותו על קבר הצדיק, כי שם ישנה קצת השפעה מכח ההבלא דגרמי המרחפת על קברו. ואח"כ צריך לכוון בשמות הקדושים ולעלות בעלייה מלמטה למעלה עד שמגיע למקום האור האלוקי, ומשם צריך להוריד האור הזה על אותה בחינת הציור של הצדיק שהיה לו קודם במוחו, וזה בחינת הורדת אור התחייה על המת, וכאשר מכוון שהצדיק בקברו גם מקבל מזה האור, גורם להצדיק בחי' התעוררות באיזו שהיא דרגה של חיות רוחנית שלמעלה מדרגת הבלא דגרמי שהיה בה קודם. ויש מקובלים גדולים שע"י יחודים שעשו בכוונות גדולות ובדרגה

גבוהה גרמו לכך שהצדיק קיבל חיות הרבה, עד שממש ראו דמותו כבחיים חיותו לפניהם, וראו איך שחוזר לתחייה ועצמותיו מתפשטים בקבר.

ולכן זוהי הדרך הנכונה לעשות השתטחות, כי אז הקשר להצדיק הוא לא להציור שלו או לבחינת הבלא דגרמי שלו, אלא לאור האלוקי שירד מלמעלה השורה על הקבר. ומסיבה זו אסור להתקשר למת עד אחרי בחי' היחוד.

ובענין ההתקשרות להצדיק, מקובל מפי הצדיקים שכל אחד מתקשר להצדיק לפי בחינתו ושורש נשמתו, ולכן מי אשר נשמתו באה ממקום התפארת כאשר זוכה לבחי' התקשרות, מרגיש שהצדיק מאיר לו בסוד ובבחינת ספירת התפארת, וכן הלאה.

והשי"ת ישים חלקינו עם מיחדי שמו באהבה, למען לא נבוש ולא נכלם לעולם ועד, ותחזינה עיננו בשובך לציון ברחמים במהרה דידן אמן.